

Vägvisaren till ett roligare resande, för alla inblandade!

En svensk kvalitetsmärkning för miljöanpassad upplevelseturism i naturen.

Naturens Bästa Kriteriedokument 2006–2010

Förord

Naturens Bästa/Nature's Best är ett av världens första kvalitetsmärkningssystem för turism i naturen. Avsändare är Svenska Ekoturismföreningen som huvudman, tillsammans med Sveriges Rese- och Turistråd och Svenska Naturskyddsföreningen.

Syfte och målsättning

Naturens Bästa är ett sak- och resultatnriktat märkningssystem med det uttalade syftet att höja kvaliteten på, och öka volymen av, svensk ekoturism. Målsättningen är att skapa en välkänd märkning som borgar för såväl hög upplevelsequalität som för en rad etiska värden. Naturens Bästa vill sporra upplevelseturismarrangörer att ännu bättre utveckla, kvalitetssäkra, miljöanpassa och lokalförankra sina arrangemang.

För kunden ska Naturens Bästa göra det lättare att hitta fram till kvalitetssäkrade ekoturismarrangemang med högt ställda krav.

Naturturismarrangören ska genom Naturens Bästa ges möjlighet att kvalitetssäkra sina arrangemang och samtidigt få tillgång till den effektivare marknadsföring som ett erkänt kvalitetsmärkningssystem kan ge. Naturens Bästa ska också inspirera arrangören till att ytterligare förbättra och utveckla sin reseprodukt så att den blir mer konkurrenskraftig.

På så vis bidrar märkningen till naturskydd, miljöanpassning och värn av kulturvärden – i kombination med en sund lokal ekonomisk utveckling.

Ett varmt tack till alla som hjälpt till!

Detta utvecklingsarbete har genomförts med stöd från många personer, företag, myndigheter och organisationer. Med ekonomiska medel från i första hand Jordbruksverket och Turistdelegationen, men också med viktiga bidrag från Västerbottens Läns Landsting, HälsingeTur, Landstingsförbundet, Jämtland-Härjedalen Turism och Ekoturismföreningen.

Själva utvecklingen av systemet gjordes i ett nära samarbete mellan Ekoturismföreningen, HälsingeTur, ALMI Västerbotten och Trollbältet. Därutöver har ytterligare en lång rad parter på olika sätt tagit aktiv del i arbetet; företag och branschorganisationer inom Rese- och Turistindustrin, frivilligorganisationer, forskare och myndigheter.

Vi vill härmed tacka er alla.

Svenska Naturskyddsföreningen

TuristRådet

2005-10-12 Andra reviderade versionens första upplaga

© Svenska Ekoturismföreningen

Naturens Bästa/Nature's Best är registrerade varumärken

Redaktör: Staffan Widstrand, Eva-Karin Kronquist

Illustrationer: © Eva-Jo Hancock, okänd hållristare

Symbol Naturens Bästa: Eva-Jo Hancock och

okänd hållristare från Brastad i Bohuslän.

Formgivning: Helena Jansson

Innehållsförteckning:

Förord	2
Syfte och målsättning	2
Tack och copyright	2
Ekoturism är ett resande som	4
Vilka är fördelarna med Ekoturism?	4
Vilka är fördelarna med en kvalitetsmärkning för ekoturism?	4–5
Hur ser märket – Naturens Bästa - ut?	5
Vad kan märkas?	5
Vem är märkningens avsändare?	5
Hur ansöker man?	5
Tidsgränser för ansökningar	5
Vad krävs för att få märkningen?	6
Referenser	6
Hur ofta revideras/förnyas kraven?	6
Under vilken period gäller märkningen?	6
Vem beslutar om arrangemanget ska godkännas?	6–7
Kan man överklaga ett avslag?	7
Ingår både bedömningar och rena konstateranden bland kriterierna?	7
Kan dispens ges?	7
Kan även speciella arrangemang för funktionshindrade märkas?	7
Vad får den arrangör vars arrangemang godkänts?	7
Hur får märkningen användas?	8
Granskning och revision av märkta arrangemang	8
Kan man förlora rätten att använda märkningen?	8
Kommer Ekoturismföreningen att marknadsföra märkningen?	8
Avgifter	8–9
Ansökningsformulär	9
Utbildningar	9
Förklaringar	9
Organisationen bakom Naturens Bästa	10
Övergripande kriterier	11
1. Respektera resmålens begränsningar – minsta möjliga slitage på natur och kultur	13–15
2. Gynna den lokala ekonomin	16–17
3. Miljöanpassa hela verksamheten	18–21
4. Bidra aktivt till natur- och kulturskydd	22–23
5. Satsa på upptäckarglädje, kunskap och respekt	24–25
6. Kvalitet och trygghet på resan	26–29
Bilagor	30–61

”Ekoturism är ansvarsfullt resande i naturen som hjälper till att skydda naturmiljöer och stödjer lokalbefolkningens välbefinnande”

Så har Ekoturism kort definierats av The International Ecotourism Society, TIES. Samma definition ställde sig svenska Världsnaturfonden – WWF bakom 1994, liksom Svenska Ekoturismföreningen vid sitt bildande 1996.

Ekoturism är ett resande som:

- handlar om upplevelser i naturen, ofta med starka kulturinslag.
- sker med mesta möjliga varsamhet, och minsta möjliga slitage på resmålens natur- och kulturvärden, med syftet att bevara den biologiska mångfald och de kulturvärden som besökaren kommit för att uppleva.
- aktivt bidrar till naturskydd och värnar kulturvärden.
- har lokal förankring och gynnar den lokala ekonomin så mycket som möjligt.
- visar respekt för, tar hänsyn till och möjliggör värdiga möten med de människor som bor på resmålet.
- oftast är småskaligt och sker i mindre grupper, alltid med stor hänsyn till natur och kultur
- tillgängliggör natur- och kulturupplevelser som annars är svåra eller omöjliga att ordna på egen hand.
- ligger i tåten vad gäller miljöanpassning och fungerar därmed både som riktningsskiss och inspirationskälla för miljöambitioner inom hela reseindustrin.
- ger besökarna möjligheter till inblick och kunskap i ämnen som har med natur-, kultur-, miljö- och/eller utvecklingsfrågor att göra.
- innebär ett personligt möte med arrangören eller dess representanter.
- marknadsförs ansvarsfullt på ett sätt som leder till realistiska förväntningar hos kunden.
- ställer krav både på arrangörer och deltagare.

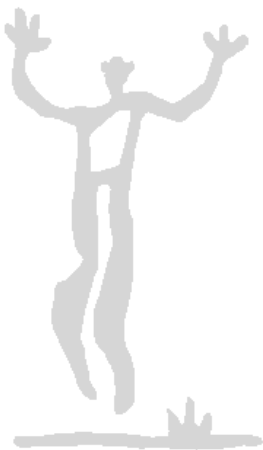
Vilka är fördelarna med Ekoturism?

- Ekoturism skapar jobb och försörjning utan att förstöra natur- och kulturvärden. Det är ett sätt att äta kakan och ändå ha den kvar.
- Ekoturism är ett av de mest effektiva verktyg som idag står till buds för att kombinera naturskydd, försvar av biologisk mångfald och kulturhänsyn, med ekonomisk utveckling, både i mindre och i större skala, både här hemma och på mer fjärran destinationer.
- Ekoturism ger oförstörd natur ett ekonomiskt värde, som ingen annan näring kan ge.
- Ekoturism strävar efter att ge naturskyddsfördelar och minimera miljöskador.
- Ekoturism fungerar lika bra i Lapplandsfjällen och våra skärgårdar, som i Nepal eller Nya Guinea.
- Ekoturismarrangemang är i många fall spetsprodukter, som med fördel kan användas för att marknadsföra både regioner och hela länder.
- Ekoturism kan lättare än de flesta andra näringar kombineras med traditionella ekonomier och ursprungskulturer.
- Ekoturism har goda förutsättningar att starkt utveckla svensk natur- och kulturturism.

Vilka är fördelarna med en kvalitetsmärkning för ekoturism?

Naturens Bästa:

- gör det lättare för kunden att hitta till researrangemang med fantastiska natur- och kulturupplevelser.
- blir en trygghetsfaktor för kunden och ger direkt svar på avgörande frågor om arrangemangets upplevelsekaraktär, lokal prägel och miljöanpassning.
- borgar för en hög upplevelsekaraktär i genomförandet.

- bidrar till naturskydd, miljöanpassning och värn av kulturvärden.
- gynnar ekoturismens framväxt och kvalitet.
- gör det lättare för arrangören att hitta kunden.
- underlättar arrangörens kommunikation om miljöhänsyn och kvalitetsarbete till andra aktörer, inte minst researrangörer i utlandet, markägare, myndigheter och det rörliga friluftslivet.
- blir en sporre som kan ge en högre arbetsmotivation för arrangörernas anställda.
- blir en marknadsförings- och imagefördel för godkända arrangörer.
- skapar gemensamma marknadsföringskanaler för Naturens Bästa-märkt ekoturism.
- genererar ett kreativt nätverk av några av Sveriges främsta ekoturismleverantörer.
- driver på utvecklandet av nya och genuina researrangemang.
- kommer att öka efterfrågan på kunniga naturguider.
- kommer i ett längre perspektiv också att kunna länkas till, eller nära samarbeta med, andra erkända märkningssystem.

Hur ser märket – Naturens Bästa - ut?

Märket är ett registrerat varumärke, bestående av en figur i kombination med orden "Naturens Bästa" eller "Nature's Best", "Godkänd Svensk Ekoturism/Approved Swedish Ecotourism", samt ett årtalsspann. Hur märket får användas och efterbildas regleras i detalj i licensavtalet mellan Svenska Ekoturismföreningen och Arrangören.

Vad kan märkas?

Naturens Bästa är en kvalitetsmärkning av turismarrangemang med naturupplevelser. Det kan vara många olika former av natur- och kulturupplevelser; turer, utfärder, expeditioner, viltsafaris, företagsarrangemang, möten med aktiviteter, boende med aktiviteter på egen hand, fiske, ridning, jakt och mycket annat. Arrangemang som märks med Naturens Bästa ska helt eller till största delen genomföras i Sverige.

Enbart Arrangörer som driver näringsverksamhet i Sverige och finns registrerad hos Skattemyndigheten har rätt att kvalitetsmärka sina Arrangemang. För att ett Arrangemang ska kunna märkas måste en rad kriterier uppfyllas. Se sidorna 11–61

Vem är märkningens avsändare?

Bakom märkningen står Svenska Ekoturismföreningen som huvudman, tillsammans med Sveriges Rese- och Turistråd och Svenska Naturskyddsföreningen.

Hur ansöker man?

Själva ansökningsprocessen inleds med att ett "Startpaket med ansökan" köps från Svenska Ekoturismföreningen. Kostnaden för Startpaketet inkluderar ansökningsavgift för valfritt antal Arrangemang. Avgiften för startpaketet bestäms av Ekoturismföreningen och publiceras på föreningens hemsida.

I Startpaketet finns all information samlad om vilka bestämmelser som gäller, ansökningshandlingar, checklistor och olika mallar som stöd för ifyllandet av ansökan. Dessutom medföljer litteraturlistor, adresser, webbadresser etc.

I ansökan ska de Arrangemang som ansökan gäller beskrivas. Ansökan ska signeras längst ner på varje sida. Till ansökan ska också bifogas exemplar av arrangörens broschyrer/foldrar/reklam- och säljmaterial samt andra underlag som beskrivs i kriterierna.

Tidsgränser för ansökningar

Stoppdatum för märkningens ansökningstillfällen bestäms av Svenska Ekoturismföreningen och publiceras på föreningens webbplats www.ekoturism.org

Ansökningar om nya Arrangemang från redan godkända Arrangörer handläggs löpande.

Vad krävs för att få märkningen?

Både Arrangören och Arrangemanget ska uppfylla samtliga grundkriterier, samt minst 25 procent av bonuskriterierna. För en del aktiviteter tillkommer dessutom en uppsättning specialkriterier. På sidorna 11–61 finns alla kriterier som ingår i märkningssystemet.

Arrangören förutsätts ha kunskap om och efterleva svensk lag, samt de förordningar och eventuella lokala bestämmelser som gäller för verksamhetens olika delar. Framförallt, men inte bara; Resegarantilagen, Paketreselagen, Miljöbalken, Terrängkörningslagen, Rennäringslagen, Jordabalken, Djurskyddslagen, och Plan- och Bygglagen.

När både Arrangemanget och Arrangören har godkänts, skrivs licensavtal mellan Arrangören och Svenska Ekoturismföreningen. I detta regleras bland annat att det är Arrangören som ansvarar för att dennes märkta Arrangemang även fortsatt uppfyller kriterierna.

En Arrangör kan också ha andra Arrangemang som av olika skäl inte är kvalitetsmärkta.

Referenser

I ansökan ska minst tre referenser anges, vilka har egen erfarenhet av, och kan vittna om Arrangörens verksamhet i praktiken. Referens kan till exempel vara naturskydds- eller friluftorganisation, branschorganisation, lokal handelskammare, kommun, turistbyrå, lokalt företag, myndighet, ursprungsbefolkningsorganisation, samarbetspartner eller en Arrangör som redan är godkänd. Svenska Ekoturismföreningen kan också på eget initiativ, efter kontakt med Arrangören, kontakta andra källor för omdömen.

Hur ofta revideras/förnyas kriterierna?

Grundtanken bakom Naturens Bästa är ständig förbättring, både av systemet som helhet och bland alla dess deltagande arrangörer. Kriterierna är en del av en ständig utvecklingsprocess, och kommer att revideras regelbundet. Nästa revidering planeras vara genomförd hösten 2010. Då kan flera av de kriterier som nu är bonuskriterier komma att omvandlas till grundkriterier, och/eller procentsatsen höjas på andelen bonuskriterier som ska uppfyllas. Flera skrivningar kommer sannolikt att ändras något. Fram till denna revidering kan märkningens avsändare dock i samband med nya upplagor göra mindre redaktionella ändringar.

Under vilken period gäller märkningen?

Dessa kriterier och giltiga licensavtal gäller för perioden 2006 till och med utgången av 2010.

Vem beslutar om arrangemanget ska godkännas?

När ansökan har kommit Svenska Ekoturismföreningen tillhanda görs en första granskning och bedömning. Föreningen kan begära in kompletterande handlingar och/eller upplysningar.

Om Arrangemanget inte bedöms klara märkningens krav, kontaktas den ansökande Arrangören. Svenska Ekoturismföreningen och Arrangören samråder då om hur vidare handläggning av ansökan ska hanteras.

Om Arrangemanget bedöms kunna klara märkningens krav, görs ett företagsbesök. Detta används för att tillsammans med Arrangören gå igenom verksamheten och den inlämnade ansökan.

Vid ansökningsomgångar med fler ansökande än systemet klarar av, avgör Svenska Ekoturismföreningen vilka ansökningar som måste bordläggas till nästa ansökningstillfälle.

Ansökan jämte en skriftlig rapport från företagsbesöket lämnas till en Märkningskommitté som har uppdraget att göra den slutliga bedömningen. Märkningskommittén tillsätts av Styrgruppen. Ledamöterna i Märkningskommittén utgörs av personer med stor kompetens inom områden som naturresande, naturskydd, friluftsliv och turistföretagandets villkor.

Se beskrivning av organisationen bakom Naturens Bästa på sidan 10.

Om så anses nödvändigt kompletteras Märkningskommittén med utsedda specialister.

Svenska Ekoturismföreningen tillser att de personer som handlägger en ansökan, liksom de anställda och konsulter som gör företagsbesök, får en särskild utbildning för detta.

Vidare tillser föreningen att samtliga personer som handlägger ansökningsärenden har tystnadsplikt om vilka Arrangörer och Arrangemang som är inne i ansökningsprocessen. I särskilda fall finns möjlighet att skriva sekretessavtal.

Kan man överklaga ett avslag?

Ett beslut om avslag på ansökan kan överklagas till Styrgruppen för Naturens Bästa. Den väljer att antingen bekräfta eller ändra beslutet. Överklagan måste vara inlämnad inom 30 dagar efter att avslaget meddelats.

Ingår både bedömningar och rena konstateranden bland kriterierna?

Ja. Kriterierna är av flera slag. En del av dem är rena konstateranden, frågor som kan besvaras med ett ja eller ett nej. Andra har mer eller mindre karaktären av bedömningsfrågor. Ur gästens synvinkel är faktorer som värskapet, hur maten smakar, guidens kunnskap och om man känner sig välkommen, av oerhört stor betydelse, och därför ingår också sådana och andra bedömningar. Att den ansökande Arrangören själv anser att alla grundkriterier uppfylls innebär inte ett automatiskt godkännande, utan bara att möjligheten till det ökar. Det är upp till Arrangören att visa att företaget är värt att godkännas och dess Arrangemang kvalitetsmärkas.

Kan dispens ges?

Ja. Svensk ekoturism omfattar många olika aktiviteter, vitt skilda geografiska förhållanden och konkreta förutsättningar. Dispens från uppfyllande av kriterier kan därför ges i de undantagsvisa fall kriterierna bedöms som icke tillämpbara eller är otillräckligt formulerade. Dispens från ett eller flera kriterier innebär inte en lättnad av kraven som helhet. Dispenser skall ses som en praxisutveckling. Praxis som skapas genom dispenser kommer att publiceras regelbundet av Ekoturismföreningen.

Kan även speciella arrangemang för funktionshindrade märkas?

Ja, självklart. Arrangemang för funktionshindrade kan ibland medföra speciella krav på tillgänglighet som kan krocka med kvalitetsmärkningens kriterier som gäller begränsningar av motorfordonstrafik eller särskilda byggnationer. Hur detta ska hanteras bedöms från fall till fall.

Vad får den Arrangör vars Arrangemang godkänts?

- Rätt att använda märket i sin marknadsföring av de märkta Arrangemangen.
- Rätt till en länk från, och en egen profilsida, på Naturens Bästa/Nature's Best webbplats www.naturesbasta.se
- Hjälpt att beskriva arrangemangen på ovan nämnda webbplats, samt översättning av dessa texter till engelska.
- Ett diplom som visar att Arrangören är godkänd inom kvalitetsmärkning Naturens Bästa.
- En CD med digitala mallar med märket, för tryck och multimedia-användning.
- Möjligheten att bli utvald till och delta i en rad olika, särskilt riktade marknadsföringsinsatser runt svensk ekoturism.
- Möjligheten att av Svenska Ekoturismföreningen nomineras till olika branschpriser för Ekoturismarrangörer.
- Möjlighet till listning i de officiella databaser och sammanställningar över Naturens Bästa-arrangemang, som Svenska Ekoturismföreningen samarbetar med.
- Möjlighet att certifieras av andra kvalitets- och miljömärkningssystem som Svenska Ekoturismföreningen samarbetar med om detta.

Hur får märkningen användas?

All användning och efterbildning av märket ska följa de riktlinjer som framgår av licensavtalet mellan Arrangören och Svenska Ekoturismföreningen. Kortfattat kan anges att märkningen får och ska användas aktivt i marknadsföringen, i omedelbar anslutning till de Arrangemang som är märkta och på ett sätt som inte förleder kunden att tro att omärkta Arrangemang är märkta. Kunder ska aldrig behöva tveka om vad som är kvalitetsmärkt.

Granskning och revision av märkta Arrangemang

Märkningssystemet bygger i ansökningskedet först på en självgranskning från Arrangörens sida. Därefter gör Svenska Ekoturismföreningen granskningsbesök och sedan bedöms Arrangören och dennes presenterade Arrangemang.

Arrangörer som har Arrangemang märkta med Naturens Bästa kan bli föremål för ytterligare granskning eller revision. Dels enligt stickprovsmodellen, dels om misstanke finns om brister i kvaliteten. Granskningen kan vara allt från att besvara några frågor till oannonserade besök ute i terrängen. Eventuella frågor ska besvaras av Arrangören inom 30 dagar.

Märkningssystemet lägger också stor vikt vid kundreaktioner. Vid eventuella klagomål uppmanas kunden att i första hand vända sig till Arrangören. I Arrangörens information ska de kunder som önskar kontakta märkningssystemet, enkelt få tag i dess adress och telefonnummer. Negativa kundreaktioner följs upp av Svenska Ekoturismföreningen. Arrangören ska också informera föreningen om avgörande förändringar av Arrangemang- et/företaget/ägarstrukturen sker.

Svenska Ekoturismföreningen kommer kontinuerligt att utarbeta nya effektiva metoder för uppföljande granskning och mer genomarbetade verktyg för kundreaktioner.

Kan man förlora rätten att använda märkningen?

Ja. Arrangör vars märkta Arrangemang vid senare granskning inte visar sig uppfylla de ställda kraven, eller som medvetet använder eller hänvisar till märkningen i tvivelaktigt eller bedrägligt syfte, eller på annat sätt bryter mot ingånget licensavtal med Svenska Ekoturismföreningen kan förlora rätten att använda märkningen. Detsamma gäller om företaget inte betalar sin årsavgift. Svenska Ekoturismföreningen säger då upp avtalet och Arrangören måste inom 30 dagar:

- lämna tillbaka sitt märkningsdiplom.
- upphöra med att marknadsföra sig och sina Arrangemang som kvalitetsmärkta inom Naturens Bästa.
- skriftligen meddela sina eventuella återförsäljare detta, med kopia till Svenska Ekoturismföreningen.

Beslut rörande upphörande av rätten att använda märkningen kan överklagas till Styrgruppen, som gör en bedömning av ärendet. Styrgruppen väljer att antingen ändra eller bekräfta uppsägningen av avtalet.

Kommer Svenska Ekoturismföreningen att marknadsföra märkningen?

Svenska Ekoturismföreningen strävar efter att marknadsföra märkningen så effektivt som möjligt, med syftet att vinna respekt, nyfikenhet, intresse och högt varumärkesvärde för märket och de märkta Arrangemangen.

Avgifter

Avgiften för märkningen, tas ut av godkända Arrangörer per helt kalenderår och varierar med företagets omsättning. Med omsättning avses här turismdelen av företagets omsättning, i de fall företaget också sysslar med andra verksamheter.

Märkningens årsavgifter bestäms av Svenska Ekoturismföreningen i samband med varje nytt kalenderår och publiceras på föreningens webbplats www.ekoturism.org. Nyttillkomna Arrangörer får rabatt för den delen av året de inte varit godkända Arrangörer med rätt att använda kvalitetsmärket.

Ny årsavgift faktureras automatiskt till redan tidigare godkända Arrangörer, under andra kvartalet de år som märkningen gäller.

Ansökningsformulär

Ingår i Startpaketet, som finns att beställa hos Svenska Ekoturismföreningens kansli eller via webbplatsen www.ekoturism.org.

Utbildningar

Seminarier, kortkurser och vidareutbildningar arrangeras löpande och rekommenderas, i första hand för företagare och personal från Arrangörer som kandiderar för en märkning av sina Arrangemang.

Dessutom genomförs olika specialutbildningar för redan godkända Arrangörer, vilka förväntas vidareutveckla sin verksamhet.

Förklaringar:

Arrangemang: En tydligt beskriven reseprodukt som innefattar någon form av aktiviteter i naturen och som arrangeras av en turismföretagare.

Arrangör: En turistföretagare vilken arrangerar naturaktiviteter i Sverige och som är registrerad hos Skattemyndigheten.

Besöksavgift: Avgift som betalas av ansökande arrangör för det obligatoriska granskningsbesöket.

Bonuskriterier: De kriterier av vilka minst 25 procent ska vara uppfyllda.

Godkänd Arrangör: Arrangör som uppfyller märkningens alla grundkriterier samt 25 procent av bonuskriterierna för Arrangör, och som skrivit avtal med Ekoturismföreningen.

Grundkriterier: De kriterier som måste uppfyllas av Arrangör som vill få rätt till märkningen.

Licensavtal: Avtal mellan godkänd Arrangör och Svenska Ekoturismföreningen. Avtalet reglerar bl.a. hur märkningen får användas, nya Arrangemang, dispenser och marknadsföring av kvalitetsmärkningen.

Märkningens avsändare: De organisationer som officiellt står bakom Naturens Bästa och gemensamt styr dess utveckling; Svenska Ekoturismföreningen, Svenska Naturskyddsföreningen och Sveriges Rese- och Turistråd.

Märkningskommitté: Den grupp som tar slutlig ställning till alla ansökningar om märket Naturens Bästa.

Märkt Arrangemang: Ett Arrangemang som kvalitetsmärkts med märkningen Naturens Bästa och som produceras av en Arrangör med giltigt licensavtal.

Specialkriterier: Kriterier för olika specialaktiviteter, se Bilaga 1–11. Dessa ska uppfyllas för de Arrangemang som innehåller sådana aktiviteter.

Startpaket: CD och trycksaker med information om vilka bestämmelser som gäller, ansökan, checklistor och olika mallar som stöd för ifyllandet av ansökan. Dessutom medföljer litteraturlistor, adresser, webbadresser etc.

Styrgruppen: Av märkningens avsändare utsedda representanter som utgör högsta beslutsfattande organ i kvalitetsmärkningssystemet Naturens Bästa.

Årlig märkningsavgift: Avgift som betalas av Arrangören för rätten att använda märket.

Övergripande kriterier:

Alla ansökande Arrangörer måste uppfylla följande sex övergripande kriterier för att kunna godkännas som Arrangörer inom kvalitetsmärkningen Naturens Bästa:

- Arrangören arbetar med upplevelsearrangemang i naturen.
- Arrangören driver en verksamhet som kännetecknas av naturhänsyn, miljöanpassning, hög upplevelse kvalitet, gott värdskap och strävan efter ständig kvalitetsförbättring.
- Arrangören driver näringsverksamhet i Sverige och finns registrerad hos Skattemyndigheten.
- Arrangören förutsätts ha kunskap om, och efterleva, svensk lag samt de förordningar och eventuella lokala bestämmelser som gäller för verksamhetens olika delar.
- Minst en av arrangörens lokala nyckelpersoner har gått Ekoturismföreningens kurs om svensk ekoturism och Naturens Bästa. All personal med kundkontakt ska även kort kunna förklara vad Naturens Bästa innebär.
- Arrangören strävar efter att miljöanpassa sina Naturens Bästa-arrangemang på bästa möjliga vis.

Detaljkriterier:

1. Respektera resmåletns begränsningar – minsta möjliga slitage på natur och kultur

Ekoturism är att njuta av fantastiska naturupplevelser, och på samma gång bidra till att försöka bevara, istället för att förstöra, det som man kommit för att uppleva. Att inte säga av den gren man sitter på. Varje områdes ekologiska och sociala/kulturella bärkraft måste respekteras. Inget annat är hållbart i längden. Därför anpassas researrangemangen till vad natur och kultur på resmålet tål. Hänsyn tas också till andra besökarens upplevelser. Det kräver ingående kunskaper om resmålet hos arrangören och samarbete med andra aktörer som använder samma område. Det kräver dessutom alltid en lyhördhet för varningssignaler från naturskyddshåll och från folk på trakten.

Naturens Bästas arrangörer strävar efter ett ekologiskt helhetstänkande inom företaget.

Ekoturism betyder att ta sitt naturliga ansvar för resmålet. Varje arrangör ska därför ha en beredskap att själv och tillsammans med andra intressenter direkt försöka göra något åt, och därmed starkt minska eventuellt slitage eller överexploatering. Tio besökare kan skada mer än hundra, om arrangemanget är illa genomtänkt eller genomfört. Ekoturism kan i praktiken betyda att avstå från att ordna resor till överexploaterade eller dåligt skötta områden, om den sociala eller ekologiska bärkraften där inte alls respekteras. Försiktighetsprincipen gäller. Målet är alltid att resmåletns natur och kulturmiljöer ska störas så litet som möjligt. För att rätt kunna bedöma det måste arrangören göra en grundlig analys av resmålet. Ju mer man använder ett resmål, eller ju känsligare natur och kultur – desto viktigare blir analysen. Bättre kunskap om resmålet leder inte bara till en skonsammare turism, utan också till en på flera sätt bättre reseupplevelse för kunden.

En Resmålsanalys är ett avgörande verktyg för ekoturismarrangören. Den kan se ut på en rad olika sätt, beroende på typ av arrangör och slag av/antal resmål. Många arrangörer har den kanske redan, men bara i huvudet. Vi vill se Resmålsanalysen formulerad i skrift. En rad viktiga frågeställningar för en sådan finns tillsammans med en mall i Startpaketet. Resmålsanalysen hjälper arrangören att bedöma saker som regler för besökarna, rimliga gruppstorlekar, lämpliga förflyttningssvägar, hur nära områdets vilda djur man kan gå, och vilka särskilda hänsyn som måste tas.

Allemansrätten är en hävdvunnen princip i vår del av världen och den är en del av vårt kulturarv. Dessutom är den något som kan förenkla varsamma ekoturismarrangörers tillgång till sin kanske viktigaste naturresurs. Naturens Bästas arrangörer arbetar för att försvara Allemansrätten. Även om Allemansrätten inte direkt förbjuder kommersiell turism på annans mark, bör avtal och överenskommelser göras med de markägare på vars mark man vill röra sig, i synnerhet om det är tänkt att ske mer regelbundet eller permanent.

Jakt- och sportfisketurism, som ju delvis slutkonsumerar vissa naturresurser, intar här en särställning, där de av uppenbara skäl behöver ta ett särskilt långtgående ansvar (se särskilda bilagor).

Grundkriterier:

Arrangören:

- 1.1.1 Arrangören, eller dess reseunderleverantörer, känner till resmålen väl och då särskilt dess natur och kulturvärden.
- 1.1.2 Skriftliga resmålsanalyser har gjorts enligt mall, och bifogas ansökan. Se Startpaket.
- 1.1.3 Alla reseunderleverantörer och guider får en konkret lista över vad som krävs av dem för att Arrangemanget ska kunna märkas med Naturens Bästa.
- 1.1.4 Reseunderleverantörer/guider informeras om att de kan få besvara deltagarnas frågor om hur Arrangemanget uppfyller kraven för Naturens Bästa.
- 1.1.5 Arrangören är väl förtrogen med de störningar som ett oförsiktigt uppträdande kan innebära för djurliv, känsliga naturområden och lokalboende och arbetar aktivt för att på alla sätt minimera störningar.

Arrangemanget:

- 1.2.1 Resmålsanalysen styr hur Arrangemanget genomförs.
- 1.2.2 Gruppstorlek bestäms av känsligheten hos det område som besöks, miljöfaktorer samt resenärens säkerhet och upplevelse kvalitet.
- 1.2.3 Kontakter har tagits med resmålets markägare, om inte intrånget kan anses vara bagatellartat eller antalet markägare är alltför stort. Motivera i så fall.
- 1.2.4 På de ställen där Arrangörens besökstryck är koncentrerat eller regelbundet återkommande har skriftlig överenskommelse gjorts med markägaren.
- 1.2.5 Markägare som så önskar får skriftligt avtal.
- 1.2.6 Där staten är markägare inom renbetesområdet, har tillstånd för Arrangemanget inhämtats från Länsstyrelsen. (se särskilt Rennäringslagen §93 och 94).
- 1.2.7 Lokala regler och rekommendationer för skyddade områden respekteras alltid.
- 1.2.8 Arrangemanget baseras på ett långsiktigt hållbart och etiskt acceptabelt nyttjande av resursen, så att inte skada eller olägenhet uppstår för miljön eller för människors hälsa.
- 1.2.9 Om det finns risk att Arrangemanget kan leda till sådan skada eller olägenhet som beskrivs i punkt 1.2.8, avstår Arrangören från att genomföra Arrangemanget.
- 1.2.10 Kontakter har tagits med naturvårdsmyndigheter för att säkerställa att känsliga naturvärden inte störs genom oaktsamhet.
- 1.2.11 Renskötselns behov av frid för renarna respekteras, särskilt under för renarna mer kritiska perioder på året (se Rennäringslagen).

Bonuskriterier:Arrangören:

- 1.3.1 Arrangören avsätter en dag årligen per person i företaget, för vidareutbildning inom ämnet ekoturism (t.ex. genom seminarier, kurser, workshops, eller kontakter med forskarvärlden).

Arrangemanget:

- 1.4.1 Skriftliga överenskommelser har gjorts med alla berörda markägare.
- 1.4.2 Kontakter har tagits med naturskyddsorganisationer, lokala intresseorganisationer och olika myndighets- och nyckelpersoner. Ange vilka.

2. Gynna den lokala ekonomin

Ekoturism är att förankra turismen lokalt. Naturskydd blir lätt ett slag i luften, om traktens människor är emot det. Att ortsbefolkningen kan dra nytta av turismnäringen på flera olika sätt, inte minst ekonomiskt, är ofta en positiv drivkraft. Därför ska varje arrangemang på bästa vis bidra till resmållets ekonomi, genom att så mycket som möjligt av varor och tjänster köps lokalt. Ju mer desto bättre.

Ekoturism är runt om i hela världen en mycket effektiv metod för att just kombinera lokal ekonomisk utveckling med skydd av biologisk och kulturell mångfald. Inte sällan ger naturskydd i kombination med ekoturism redan på kort tid mer klirr i kassan lokalt, än vad andra former av naturexploatering gör. Dessutom blir mycket av det, som för nästan all annan industri (långa avstånd, få människor på stor yta, ödemark, etc) är till glesbygdens nackdel, här istället viktiga fördelar för näringen.

Ekoturism ger redan många glesbygdsbor möjligheten att kunna försörja sig på arbete inom sina största intressen i skog och mark. Dessutom bidrar den med en på många håll välbehövlig inflyttning utifrån, till gagn för affärer, skola, post och annan samhällservice.

Kriterierna nedan underlättar för arrangören att utvärdera i vilken mån denne faktiskt bidrar till resmållets ekonomi. Vid inköpsbesluten måste avgörande pris- och kvalitetsskillnader vägas in. Ibland finns helt enkelt inte varan eller tjänsten ens att köpa lokalt.

Men ofta handlar det om att sätta igång en process där andelen lokala tjänster och varor ökar efterhand. Begrepp som "lokalt" och "närområde", har inte helt fasta definitioner och kommer därför att variera en del från plats till plats. Här används begreppet "lokalt" huvudsakligen i betydelsen kommunen och grannkommunerna.

Grundkriterier:

Arrangören:

- 2.1.1 En skriftlig företagspolicy finns och används för att sträva efter lokal prägel på Arrangemang, mat, logi, transporter och guidning. Bifogas ansökan, se förslag i Startpaket.
 - 2.1.2 Arrangören bidrar till, eller deltar i, någon form av lokalt utvecklingsarbete (exempelvis byprojekt, utbildningar, fjällräddning, frivilliga brandkåren, ta emot lokala praktikanter, hembygdsföreningen, underhåll av leder och annan infrastruktur, styrelseuppdrag...).
- Ange vilket/vilka.

Arrangemanget:

- 2.2.1 Vid Arrangemanget köps så mycket som möjligt av varor och tjänster lokalt. Ange en ungefärlig procentsats av de totala inköpen som görs lokalt.
- 2.2.2 Deltagare stimuleras till inköp av lokalt sålda produkter. Ange hur.

Bonuskriterier:Arrangören:

- 2.3.1 Arrangören är både registrerad och beskattad inom resmållets närområde.
- 2.3.2 Andelen av personalkostnaderna som föregående år betalats ut till lokal personal och lokala underleverantörer uppgår till 50 % eller mer.
- 2.3.3 En version av Arrangörens policy om lokal prägel finns publicerad på dess egen webbsida.

Arrangemanget:

- 2.4.1 I de fall där väsentliga delar av Arrangemanget köps genom en underleverantör, är denne registrerad och beskattad inom resmållets närområde.
- 2.4.2 Andelen lokalt upphandlade varor och tjänster uppgår till över 50% av de totala inköpen. Ange ungefärlig procentsats av respektive: mat, logi, lokala transporter, tjänster, övrigt.

3. Miljöanpassa hela verksamheten

Ekoturismarrangörer ligger i täten när det gäller miljöanpassning och blundar inte för att resandet och dess transporter skapar miljöproblem. I vissa områden mycket stora problem. Därför söker Naturens Bästas arrangörer ständigt efter bästa metoder och teknik för att minimera sin miljöbelastning. Här finns samtidigt pengar att spara. Ekoturismarrangörer försöker använda sig av ett kretsloppstänkande. Målet är att alla delar av arrangörens verksamhet ska vara så miljöanpassade som möjligt. Resurssnålare transportalternativ med mindre buller och minskade utsläpp utreds, uppmantras och föredras. Logianläggningar miljöanpassas och avfallsmängder minskas och tas om hand på bästa sätt. Miljöanpassning är ett arbete på sikt, men som kan börja genast, med förändrade attityder, nya rutiner, ny teknik och personalutbildning.

Därför har Naturens Bästas arrangörer en miljöplan och en särskild miljöansvarig. Strävan är att ständigt påverka verksamheten i en miljövänligare riktning. Ett viktigt steg är att miljöutbilda sin personal. Miljöanpassning handlar också mycket om val av olika tekniska lösningar och om metodutveckling. Eftersom det är onödigt att försöka uppfinna hjulet flera gånger, samarbetar Naturens Bästa med, och stödjer sig i möjligaste mån på redan existerande miljömärkningar (Svanen, Gröna Nyckeln, Bra Miljöval och KRAV), exempelvis för inköp av logi, kontorsvaror, livsmedel och rengöringskemikalier.

Aktiviteterna på resmålet är annars det som ekoturismarrangören själv normalt har störst inflytande över, och därför satsar mest kraft på att försöka miljöanpassa.

Fokus ligger på bästa möjliga miljöanpassning under besöket i naturen.

Transporter på resmålet sker på många olika sätt – med eller utan motorfordon. Naturens Bästas arrangörer väljer det sätt som passar bäst för arrangemanget, men med målsättningen att begränsa användande av och skadeeffekter från motorfordon. Grundtanken är att motorfordon kan användas för att röra sig till och från attraktionerna, men att de inte ska vara en huvudattraktion i sig. Naturens Bästas arrangörer stödjer principen om zonerings (dvs en uppdelning i områden där motorfordon inte får, respektive får, användas) och bullerfria områden.

Resan till resmålet är en miljöbelastning, vilken ökar med avståndet dit. Denna försöker arrangören minska på olika sätt. Dels genom att sträva efter att använda bästa tillgängliga teknik, dels genom att både göra det möjligt för, och stimulera kunden till att välja mest miljöanpassade transportmedel. Arrangören försöker också väga upp miljöbelastningen genom att bidra till skydd av natur- och kulturvärden på plats. Miljöanpassning av kontor och marknadsföring ger ofta små miljövinster, men de är å andra sidan relativt lätta att genomföra och symboliskt viktiga. Därför är de också en naturlig del av denna märkning.

Grundkriterier:

Arrangören:

- 3.1.1 Arrangören har en egen, skriftlig, miljöplan som beskriver hela verksamhetens miljöpåverkan. Bifogas till ansökan, se förslag i Startpaketet.
- 3.1.2 Miljöplanen innehåller en konkret plan för vilka miljöförbättringar som behöver göras i verksamheten, och senaste datum för deras genomförande.
- 3.1.3 Arrangörens miljöplan finns tillgänglig för deltagare som är intresserade.
- 3.1.4 Arrangören har en särskild miljöansvarig (kan vara chefen/ägaren), som ansvarar för regelbunden miljörevision av verksamheten.

- 3.1.5 Vid nyinvestering väljs bäst miljöanpassad och/eller miljömärkt teknik och material som fungerar för ändamålet.
- 3.1.6 Vid inköp av förbrukningsvaror som exempelvis papper, kemikalier, hushållsvaror eller kontorsvaror, väljs i första hand miljömärkta eller motsvarande alternativ där sådana finns.
- 3.1.7 Rutiner finns för avfallshantering, och allt avfall källsorteras och lämnas till återvinning där så är praktiskt möjligt.
- 3.1.8. Engångsartiklar undviks.
- 3.1.9 Arrangören ställer vid förfrågan information till förfogande för att beräkna miljöeffekten av transporterna till, från och under företagets arrangemang.
- 3.1.10 All störning av mark, till exempel byggplatser, återställs snarast till naturliga lokala förhållanden.

Arrangemanget:

- 3.2.1 Arrangören strävar efter ett miljöanpassat boende och miljömärkta logianläggningar används när så är möjligt.
- 3.2.2. Regelbundet anlitate logianläggningar ombeds visa upp en egen miljöplan, och påverkas i riktning mot att miljömärka sig, där så är möjligt.
- 3.2.3 Arrangören strävar efter att använda lokalt producerade matvaror, och/eller certifierat ekologiska livsmedel, som till exempel KRAV-märkta varor.
- 3.2.4 Andra besökares naturupplevelse respekteras och en "Minsta möjliga störnings"-policy finns.
- 3.2.5 Tåg och buss erbjuds aktivt deltagarna som färdmedel, där så är möjligt.
- 3.2.6 Arrangemangets avgångstider anpassas till tidtabeller för mer miljöanpassade transportmedelsalternativ, där sådana finns.
- 3.2.7 Vid eventuella tilltransporter med flyg anlitas i första hand de företag som satsar på bränslesnålare maskiner med lägre buller och utsläpp, och som använder sig av en uttalad miljöpolicy/-program.
- 3.2.8 Tilltransporter av exempelvis deltagare, materiel, förbrukningsvaror och livsmedel samordnas så effektivt som möjligt. Arrangören strävar efter att göra materialtransporter i väglöst land under lågsäsong, och med lägst störningseffekt.
- 3.2.9 Motordrivna transporter under Arrangemanget begränsas och genomförs med så miljöanpassad och så resurssnål teknik som möjligt. Motorfordon kan användas för transporter till, från och under Arrangemanget, förutsatt att de inte är huvudattraktion i sig, och att bättre miljöanpassade transportsätt i praktiken saknas.
- 3.2.10 Körjournal förs för alla motorfordon i Arrangemanget, där det framgår vilka bränslen som nyttjas och i vilken mängd. Körjournalen ska kunna visas upp vid revision.

- 3.2.11 Vid nyinvestering i motorfordon väljs det som då är bäst miljöanpassade motorer.
- 3.2.12 Arrangörens eventuella tvåtaktsmotorer i utombordare eller snöskotrar, ersättes med 4-taktsmotorer eller motorer med motsvarande eller lägre bränsleförbrukning/renare utsläpp och mindre buller. Dispens kan undantagsvis medges, men endast förutsatt att Arrangören i så fall visar en investeringsplan för hur äldre maskiner ska fasas ut till förmån för nyare.
- 3.2.13 Bättre miljöanpassade drivmedel (typ alkylatbensin till 2-taktare, rapsoljediesel till dieselmotorer etc) och oljor som rekommenderas av fabrikanterna används överallt där det har miljöeffekt. (Se t.ex. Naturskyddsföreningens förteckning ”Rena smörjan”). Rekommenderade service- och underhållsintervall på motorer och övrig teknisk utrustning följs, för att minska risken för onödigt stora utsläpp p.g.a. slitage.
- 3.2.14 Bensindrivna fordon som används under Arrangemangen är som äldst av 1993 års modell. Dieseldrivna fordon är som äldst av 1992 års modell.
- 3.2.15 Helikoptrar och små flygplan används inte under Arrangemanget. Dispens kan undantagsvis medges för transfers till och från Arrangemang där ingen annan transportmetod i praktiken är möjlig. Skäl redovisas i så fall här. Bedömningen görs av Märkningskommittén, som här har en mycket restriktiv hållning.
- 3.2.16 Om egen, motordriven, elgenerator används, ljudisolerar den mest möjligt och placeras så att avgaserna inte stör. Bara miljöklassat bränsle används.
- 3.2.17 Vid val av reseunderleverantörer ställs tydliga och konkreta miljökrav. Arrangörens miljöåtaganden enligt grundkriterierna under punkt 3 gäller även för dess samarbetspartners.
- 3.2.18 Användande av insekts- eller växtgifter undviks.
- 3.2.19 Vid långa turer läggs speciell vikt vid avfallshanteringen, särskilt latrin.

Bonuskriterier:

Arrangören:

-
- 3.3.1 Arrangörens logianläggningar har tidigare miljöcertifierats genom Svanen/Gröna Nyckeln/Green Globe/ISO 14001 eller annat tillämpligt miljömärkningssystem för logi. Intyg bifogas ansökan.
 - 3.3.2 Arrangörens fast anställda personal har genomgått en kortare intern miljöutbildning/kurs och känner till innehållet i Arrangörens miljöplan.
 - 3.3.3 Den miljöansvarige har gått någon form av utbildning i Miljöbalkens krav.
 - 3.3.4 Om Arrangören har flera olika arbetsplatser, finns ett miljöombud bland personalen på varje arbetsplats.

- 3.3.5 Arrangörens energibehov täcks främst genom förnyelsebara energikällor.
- 3.3.6 Arrangören använder energi från lokala förnyelsebara energikällor.
- 3.3.7 Inköpt elenergi är märkt med Bra Miljöval.
- 3.3.8 Allt avfall källsorteras och lämnas till återvinning.
- 3.3.9 Komposterbart avfall komposteras.
- 3.3.10 Arrangörens miljöarbete kommuniceras aktivt till kunder, samarbetspartners och myndigheter. Arrangörens miljöplan finns tillgänglig på dennes webbplats.

Arrangemanget:

- 3.4.1 I det lokala Arrangemanget ingår ingen motordriven transport alls.
- 3.4.2 Arrangören samarbetar lokalt/regionalt i arbetet med att ta fram zoner där motorfordonstrafik är förbjuden eller så långt möjligt bör undvikas, och andra zoner där den är tillåten.
- 3.4.3 Eldrivna båtmotorer används istället för bränsle drivna.
- 3.4.4 Enbart bilar med högsta miljöklass används.
- 3.4.5 Bil/bussförare har utbildats i miljöanpassat körsätt.
- 3.4.6 Transport till och från resmålet sker med tåg och/eller buss.
- 3.4.7 Logianläggningar är byggda så att de inte stör landskapsformer eller landskapsbilden på ett markant sätt.
- 3.4.8 Logianläggningar är byggda i lokala material.
- 3.4.9 Logianläggningar är byggda på ett sätt som passar ihop med lokal byggnadstradition.
- 3.4.10 Vid om- eller nybyggnation används en kretsloppsanpassad byggprocess och miljöcertifierade byggmaterial.
- 3.4.11 Särskilt moderna motorer används, med dokumenterat låga utsläpps- och bränsleförbrukningsnivåer och effektiv avgasrening.

4. Bidra aktivt till natur- och kulturskydd

Ekoturism är att ta sitt ansvar för den biologiska mångfalden och för naturens och kulturens unika värden – i allt från den orörda vildmarken till det brukade kulturlandskapet. Att helt enkelt försvara den huvudsakliga resurs som ekoturismen bygger sin existens på. Det innebär att direkt eller indirekt, ge ekonomiskt och/eller praktiskt stöd åt naturskydd och bevarande av kulturvärden i olika former. Ekoturismen främjar, har nytta av och samarbetar med en levande naturskyddsopinion. Ett partnerskap till ömsesidig nytta.

Naturens Bästas arrangörer ger stöd på något sätt åt naturskydd och bevarande av kulturvärden. Det arbetet är rena självbevarelsedriften, det gagnar den egna verksamheten och därför en naturlig del av arbetet på resmålet. Dessutom kan gärna besökarna engageras på olika sätt i det arbetet.

Förutom konkret stöd i form av ekonomiska bidrag och/eller praktisk och handfast naturvård, är det viktigt att besökarna lockas till att där hemma sprida sina kunskaper och information om resmållets särskilda värden. Besökarna blir då ambassadörer för hotade naturmiljöer, kulturvärden eller växt- och djurarter. En metod kan vara att aktivt visa upp karismatiska och sällsynta eller känsliga arter på ett icke-störande sätt, och att skydda dessa bättre just genom att de blir kända.

Grundkriterier:

Arrangören:

- 4.1.1 Stöd ges till någon form av naturskydds-/kulturvårdsinsatser, eller till naturskyddsorganisationer/-projekt, gärna lokala sådana. Ange vad och vilka.
- 4.1.2 Arrangören är medlem i någon naturskyddsorganisation. Ange vilken/vilka.
- 4.1.3 I arbetet med resmålsanalysen (se punkt 1.1.2) tas även hänsyn till yttre hotbilder, som exempelvis skogsavverkningar, planerade vägbyggen eller koncessionsansökningar. Eventuella sådana noteras, på vilket vis de hotar resmållets ekologiska och kulturella värden och utvecklingen följs från Arrangörens sida.

Arrangemanget:

- 4.2.1 Deltagare som önskar bidra ekonomiskt eller praktiskt till natur/kulturskyddsinsatser på resmålet, kan via Arrangören få hjälp att hitta de lämpligaste kanalerna till olika natur- eller kulturskyddsprojekt.
- 4.2.2 Deltagarna informeras om vilka konkreta hot som eventuellt finns mot resmållets natur och kultur.

Bonuskriterier:Arrangören:

- 4.3.1 PR-plats erbjuds för naturskyddsorganisation i Arrangörens marknadsföring, hemsida, broschyrer, utskick etc.
- 4.3.2 Arrangören bidrar med information om hotbilder inom resmålet, så att en naturskyddsopinion kan hållas informerad.

Arrangemanget:

- 4.4.1 Inslag av praktiskt naturvårdsarbete förekommer under Arrangemanget. (Exempelvis ängsslåtter, stödutfodring av örnar, slyröjning eller inventeringar). Allt under former som utarbetats i samråd med, eller godkänts av berörda naturvårdsmyndigheter och markägare.

5. Satsa på upptäckarglädje, kunskap och respekt

Ekoturism är att resa med en nyfiken, och samtidigt respektfull attityd. Respekt bygger på kunskaper och värderingar. Information, attitydpåverkan och kunskapsöverföring är därför naturliga delar i kvalitetsmärkta ekoturismarrangemang. Hos Naturens Bästas arrangörer står det personliga mötet med besökaren i centrum. Kunniga och bra färdledare/guider är skickliga på att förmedla upptäckarglädje och kunskaper, och har en förmåga att entusiasmera besökaren. Det visar sig ofta vara avgörande för reseupplevelsens kvalitet. Genomarbetad avreseinformation före resan är också viktig. Naturens Bästas arrangörer har en klar ambition att påverka besökarna till en icke-störande och respektfull attityd gentemot bygdens människor, sedvänjor och natur- eller kulturföreteelser.

Ekoturism är kunskapsturism som förutsätter hög kvalitet på färdledare och guider. Det gäller såväl deras kunskaper, som förmåga att förmedla dem på ett både lättstamt och pedagogiskt vis. Stor vikt läggs vid bra guidning, och underhållande former för information, där besökarens rätt till bästa möjliga upplevelse står i centrum.

Dessutom avspeglas arrangörens goda kunskaper om resmålet i alla former av kundkontakter – på webbplatsen, i broschyrer, mässframträdanden eller telefonsamtal. Guider rekryteras med fördel från resmålens närområde. Lokala guider ökar ofta möjligheterna för äkta möten med traktens människor, och ger ofta besökaren en starkare känsla av närhet till resmålet. Samtidigt måste även andra färdigheter som språkkunskaper, pedagogik och servicevana vägas in vid anställning. En annan bra lösning är former där professionell guidning kombineras med stark lokal medverkan.

Besökarnas eget uppträdande på resmålet har också betydelse för i vilken grad resan uppfyller ekoturismens krav. De viktigaste lokalt anpassade kraven, rekommendationerna, tipsen och uppmaningarna bör därför, sammanfattas för besökaren i någon form. Dessutom har arrangören, via sin personal på fältet, ett ansvar att försöka belysa viktiga sociala, ekologiska och ekonomiska förhållanden och andra faktorer som kan öka besökarens förståelse för resmålens värden.

Ekoturism är till sin natur normalt personalintensiv, men alla arrangemang behöver inte ha en ständigt närvarande guide. Naturens Bästa-arrangemang innehåller dock alltid ett tillräckligt långt moment där besökaren informeras om resmålet, uppförandekoder, säkerhetskrav och de särskilda hänsynstaganden som måste göras under den tid som Arrangemanget pågår.

Grundkriterier:

Arrangören:

- 5.1.1 Arrangören har säkerställt att personal som kommer i kontakt med deltagarna, och särskilt guider/färdledare, har goda kunskaper om resmålens natur- och kulturvärden.
- 5.1.2 Utförlig information om resmålet finns tillgänglig i Arrangörens marknadsföring (broschyrer, webbplats etc).
- 5.1.3 Särskilda ansträngningar görs (exempelvis genom internutbildning och metodutveckling, samt utbildningskrav vid nyrekrytering), för att Arrangörens färdledare/guider ska hålla hög klass på guidning/kunskapsförmedling.

Arrangemanget:

- 5.2.1 I förväg bokade deltagare får utförlig information om resan och resmålet, samt litteraturtips, utrustningslista och eventuella uppförandekoder.

- 5.2.2 Arrangemanget innehåller någon form av personligt möte/guidning/instruktion från kunnig personal. Beroende på typ av Arrangemang kan guidningen variera, alltifrån en inledande föreläsning till komplett guidning under hela resan. Deltagarna informeras om resmålet, uppförandekoder och Allemansrättens rättigheter och skyldigheter.
- 5.2.3 Arrangören och dess personal förmedlar aktivt kunskaper om, och respekt för, resmålens natur- och kulturvärden till deltagarna. Arrangören har en klar strategi för detta och för hur det successivt ska förbättras.
- 5.2.4 Arrangören visar på den enskilde deltagarens ansvar att visa hänsyn mot folk på trakten och undvika miljöslitage.
- 5.2.5 Uppförandekoder används och förmedlas till deltagarna. Sådana ska behandla:
 - Lokala naturskyddsbestämmelser, tips om lämpligt beteende i känsliga biotoper, vid möten med vilda djur eller ömtåliga växter.
 - Rekommendationer och eventuella lokala regler för camping, eldning, latriner, sophantering, rengöring.
 - Allemansrättens tillämpning i allmänhet, och under Arrangemanget i synnerhet.
 - Vad som gäller vid besök på historiska platser och/eller områden där forskning pågår.
 - Särskilda hänsynstaganden som måste göras under den tid som besöket sker.
 - Respekt för människor på bygden och deras näringar.
- 5.2.6 Grupper/besökare utan guide, (exempelvis vid vissa flottfärder, viss kanot/kajakuthyrning, eller fjällvandring) utses en i gruppen som ansvarar för gruppens miljöpåverkan under turen. I grupper/besökare utan guide, skriver alla deltagare under på att de har tagit del av Arrangörens uppförandekoder.
- 5.2.7 Ansvarig guide har relevant utbildning eller motsvarande kunskaper och är kunnig om resmålet och Arrangemanget.

Bonuskriterier:

Arrangemanget:

- 5.4.1 Kunnig guide/färdledare finns alltid med.
- 5.4.2 Gruppstorlekar begränsas med hänsyn till resenärens upplevelsekvalitet till max 15 deltagare per guide.
- 5.4.3 Föreläsare och guider rekryteras bland forskare, naturbevakare, urbefolkning och lokalboende.
- 5.4.4 Ett resebibliotek finns tillgängligt under Arrangemanget

6. Kvalitet och trygghet på resan

Ekoturism är kvalitetsturism. Kunden ska kunna lita på att ett Naturens Bästa- arrangemang håller hög kvalitet rakt igenom. Med kvalitet på ett arrangemang menas här dess förmåga att tillfredsställa och helst överträffa både kundens och omgivningens förväntningar. Naturens Bästas arrangörer kännetecknas av ett seriöst företagande, med ansvarsfull och trovärdig marknadsföring, god betalningsetik och nödvändiga papper i ordning. Säkerhetsfrågor tas på högsta allvar, och nöjda kunder är regel. Omvärlden ska kunna räkna med att Naturens Bästas arrangörer är professionella och tillförlitliga affärspartners.

Naturens Bästas arrangörer kan sitt jobb och verksamheten vilar på ett välskött, seriöst och professionellt företagande. Gästens upplevda kvalitet beror till stor del bland annat på arrangörens värdskap, välkomnande omtanke, omsorg om detaljer, serviceanda och ödmjukhet. Dessa är mjuka värden som har en oerhörd betydelse för gästens intryck av kvalitet hos en arrangör eller under ett arrangemang. De är följaktligen inte alltid helt lätta att bedöma och värdera, men bedöms efter bästa förmåga av granskare och Märkningskommitté.

Ekoturismarrangörer vinnlägger sig aktivt om att ständigt förbättra kvaliteten på sin produkt, att arbeta för att utveckla fler tydligt beskrivna och prissatta produkter, och att marknadsföringen upplevs som tillförlitlig. Avgörande är att skapa rätt förväntningar hos kunderna, så att dessa känner att marknadsföringen stämmer med verkligheten på plats. När resor säljs till utländska kunder måste arrangören och guiderna ha de språkkunskaper som är nödvändiga för den målgruppen.

Naturens Bästa ansluter sig så långt som möjligt till redan existerande etablerade, branschspecifika säkerhetskrav och -system. Naturens Bästas arrangörer bedriver ett seriöst säkerhetsarbete och har väl fungerande rutiner för eventuella olyckshändelser.

Arrangören utvärderar också fortlöpande besökarnas synpunkter. Direkt feedback från deltagarna fungerar också som en kvalitetsmätare för Naturens Bästa.

Grundkriterier:

Arrangören:

- 6.1.1 Arrangören har minst två års professionell erfarenhet av upplevelseturism i naturen.
- 6.1.2 Arrangören har företagsorganisationsnummer och F/FA-skattebevis, som bifogas ansökan.
- 6.1.3 Arrangören är ansvarsförsäkrad, ange bolag och försäkringsnummer.
- 6.1.4 Resegaranti finns enligt Resegarantilagen, där så krävs.
- 6.1.5 Arrangörens marknadsföring är ansvarsfull, trovärdig och sanningsenlig och skapar rimliga förväntningar på resmål och Arrangemang.
- 6.1.6 Arrangören arbetar ständigt på att höja kvaliteten på verksamheten.
- 6.1.7 Arrangören vinnlägger sig om att betala alla fodringar inom avtalad tid.
- 6.1.8 Arrangören erbjuder bokningsbara och prissatta Arrangemang.

- 6.1.9 Arrangören har en egen webbplats, där Arrangemangen finns klart och tydligt beskrivna.
- 6.1.10 Arrangörens PR-material ger ett intryck av kvalitet och resglädje i text, form och bild.
- 6.1.11 Arrangören har följande affärsidé med sin verksamhet, och en affärsplan som i korthet går ut på att:
- 6.1.12 Arrangörens vision med sin verksamhet är:
- 6.1.13 I Arrangörens affärsidé definieras följande framgångsfaktorer:
- 6.1.14 Arrangörens egen kommentar om vad som utmärker deras sätt att ta hand om deltagaren:

Arrangemanget:

- 6.2.1 Arrangören har nödvändiga försäkringar under Arrangemanget.
- 6.2.2 Varje Arrangemang genomförs av ett aktivt och seriöst säkerhetsarbete. Eventuella särskilt riskfyllda moment leds av därför speciellt utbildad och kunnig personal.
- 6.2.3 En riskanalys har gjorts och rutiner och reservplaner finns förberedda för oönskade händelser, som exempelvis oväder, förseningar, olyckor och sjukdomar. Arrangören ber deltagarna ange eventuella hälsoproblem, som kan ha betydelse under Arrangemanget. Allt för att i mesta möjliga mån garantera alla deltagares upplevelsekvalitet och säkerhet.
- 6.2.4 Personal i varje ledarledd grupp i fält har utbildning och kunskaper i Första hjälpen ABC och Hjärt-Lungräddning, samt eventuella extra livräddningskunskaper, beroende på aktivitet (se särskild bilaga).
- 6.2.5 När så är möjligt dokumenterar Arrangören i början av varje Arrangemang namn och telefonnummer till deltagarnas närmast anhöriga.
- 6.2.6 Arrangemanget är klart och tydligt beskrivet och innehåller minst följande information: antal dagar/tidsåtgång/datum, pris, vad som ingår eller inte av logi, guidning, halv-/hel-/frukostpension, drycker, lokala transporter, transfers, tåg/buss- eller flygresor, var Arrangemanget börjar och slutar och hur deltagaren kan ta sig dit, samt vad som är de huvudsakliga upplevelsevärdena med Arrangemanget. Det vill säga ett bokningsbart, prissatt och i bifogat PR-material tydligt presenterat Arrangemang.

- 6.2.7 Alla deltagare erbjuds att efter Arrangemanget fylla i en enkät med konkreta frågor om hur arrangemanget genomförts, och där utrymme finns för egna förslag till förbättringar. Detta genom ett standard-formulär i vykortsförm som delas ut till deltagarna i slutet av Arrangemanget och som sedan sänds in till Svenska Ekoturismföreningen. Denna innehåller även frågor om Arrangörens miljöanpassning och om olika ekoturismkvaliteter.
- 6.2.8 Rutiner finns för att utvärdera och ta till vara synpunkter, förslag och kritik från Arrangemangets deltagare. Beskriv hur.
- 6.2.9 Om tamdjur används under arrangemangen, (exempelvis hundspannshundar, dragrenar eller ridhästar) behandlas de på ett värdigt och fullgott sätt, enligt Djurskyddslagens föreskrifter och med djurhållningsetiskt höga ambitioner.
- 6.2.10 Djurhållningen har inspekterats och godkänts av djurskyddsinspektör/veterinär/miljöinspektör. Inspektionsprotokollet bifogas ansökan.
- 6.2.11 Fullgoda kommunikationsmöjligheter är säkerställda vid vistelse i terrängen, med jaktradio, kommunikationsradio, mobil- eller satellittelefon.
- 6.2.12 Arrangemanget innehåller minst två timmars vistelse i naturen. Konferenspaketet innehåller minst två timmars naturaktiviteter per konferensdag.
- 6.2.13 Anläggningar som används i Arrangemanget är rena, prydliga och städade.
- 6.2.14 I de fall Arrangemanget vänder sig till utländska deltagare ska dessa kunna få guidning och information på engelska.
- 6.2.15 Eventuellt eldande i terrängen sker med omdöme och enligt lokala bestämmelser, årstider och förutsättningar.

Bonuskriterier:

Arrangören:

- 6.3.1 Arrangören samarbetar med andra reseföretag för att tillsammans med dessa kunna erbjuda bokningsbara paket och prissatta produkter.
- 6.3.2 Arrangören svarar alltid på något sätt på kundförfrågningar inom 24 timmar.
- 6.3.3 Arrangören låter genom studiebesök andra entreprenörer lära sig om Naturens Bästa-märkt ekoturism.

Arrangemanget:

- 6.4.1 All personal i fält har utbildning och kunskaper i Första hjälpen ABC och Hjärt- Lungräddning samt eventuella extra livräddningskunskaper, beroende på aktivitet (se särskild bilaga).
- 6.4.2 Guidning erbjuds även på annat utländskt språk än engelska.
- 6.4.3 Räddnings- och säkerhetsrutiner finns utarbetade, som har kommit Räddningstjänsten till del.

Märkningskommittén för
”Naturens Bästa”/”Nature’s Best”
c/o Ekoturismföreningen,
Box 87, 830 05 Järpen.
0647-66 00 25, 070-607 40 44
email: info@ekoturism.org
www.ekoturism.org

Bilagor

Bilaga 1	_____	Jakt
Bilaga 2	_____	Fiske
Bilaga 3	_____	Hästridning/körning
Bilaga 4	_____	Kajak och kanot
Bilaga 5	_____	Hundspann
Bilaga 6	_____	Forsränning/forspaddling
Bilaga 7	_____	Vinterarrangemang där transfers med snöskoter ingår
Bilaga 8	_____	Grott- och gruvturer
Bilaga 9	_____	Turer med Båt och Fartyg
Bilaga 10	_____	Viltskådning
Bilaga 11	_____	Dykning

Jakt

Bilaga 1

Ekologiskt och etiskt väl genomförd jaktturism är att klokt använda en naturresurs, viltet, och ge det ett ökat ekonomiskt värde i konkurrensen med annan markanvändning och andra aktörers krav. Kan viltresursen användas ekonomiskt, är många markägare mer positiva till att acceptera de eventuella skador på skog och gröda som viltet kan ge upphov till. Sverige har mycket goda förutsättningar för en bra jaktturism. Naturens Bästas arrangörer bedriver jakten på ett ekologiskt uthålligt sätt med mycket höga krav på jaktetik och viltvårdskunskap.

Jaktturism har ofta ett högt förädlingsvärde och kan därför omsätta mycket pengar. Det innebär en möjlighet till arbetstillfällen och försörjning, främst i glesbygd, om den sköts rätt.

För att kunna bedriva en ekologiskt sett långsiktigt uthållig jakt och naturvård, har arrangören en väl genomarbetad viltvårdsplan. Viltvårdsplanen revideras kontinuerligt och följs upp med hjälp av jaktdagbok och årligt jaktbokslut. Naturens Bästa-märkt jakt bedrivs endast på naturligt förekommande viltarter, som vuxit upp i sin naturliga miljö. En jaktarrangör med märkta arrangemang har goda kunskaper i viltvård, ekologi och jaktetik, och man ställer höga krav på sina jaktgäster.

Med en stark lokal förankring bidrar jaktturismentreprenören till att allmänheten alltmer inser jaktturismens, och därmed viltets och dess naturliga levnadsmiljöers konkreta värde för en levande landsbygd. Jaktturismentreprenören blir en naturlig samarbetspartner för jord- och skogsägarna, såväl som för länsstyrelsens naturvårdsenhet och olika forskningsprojekt.

Naturens Bästa-märkta jaktarrangemang sker med lokal jaktledare/guide med god kännedom om natur, kultur och jakt. Alla säkerhetsaspekter tas på största allvar.

Grundkriterier:

Arrangören:

- B1.1.1 Arrangören har minst två års erfarenhet från jaktturismbranschen.
- B1.1.2 Jakt sker endast efter viltarter, som omfattas av allmänna jakttider eller av olika typer av licensierad jakt.
- B1.1.3 Minst en jaktledare/guide hos Arrangören har, senast inom två år efter att Arrangören blivit godkänd av Naturens Bästa genomgått en kurs i ekoturismmärkt jakt, arrangerad av Ekoturismföreningen.
- B1.1.4 Arrangören redovisar skriftligen relevant utbildning hos jaktledare och jaktguider. Bifogas ansökan.
- B1.1.5 Referenser och vitsord som styrker kunskaper/erfarenheter för respektive anställd bifogas ansökan.
- B1.1.6 Namn, utbildning, referenser och vitsord för hundförare bifogas ansökan.
- B1.1.7 Namn på eftersökshundar tillsammans med utbildning, referenser eller vitsord bifogas ansökan. Samma gäller för apporterande hundar där lagen kräver sådana.

Bilaga 1

- B1.1.8 Arrangören har upprättat en Viltvårdsplan, som omfattar ett sammanhängande skötselområde av (för jakt efter högvilt) minst 2000 ha (söder om Dalälven) eller minst 5000 ha (norr om Dalälven). Viltvårdsplanen bifogas i ansökan. En ny viltvårdsplan upprättas varje år, och efter årets slut förvaras planen hos företaget. Denna ska kunna uppvisas.
- B1.1.9 I Viltvårdsplanen ingår följande:
 - karta med angiven areal över området.
 - redovisning av viltstammarnas beräknade storlek och sammansättning vid jaktårets början.
 - för varje viltslag som ämnas jagas anges följande:
 - uttagets storlek (antal).
 - hur många av varje kön (antal).
 - åldersfördelning och/eller annan fördelning (hornuppsättning mm).
 - jaktform.
 - antal jägare.
 - antal jaktdagar.
 - hur viltet ämnas tas till vara (kött, skinn mm).
 - viltrapportering till Länsstyrelsen, Jägareförbundet etc.
 - eventuella möten och samråd av vikt för skötselplanen.
- B1.1.10 Ansökan, med bifogad Viltvårdsplan, ska vara avstämd med Länsjaktvårdaren.
- B1.1.11 Om Arrangören inte själv har rådighet över tillräckligt markområde har en samrådsplan som omfattar ovan angivna arealer upprättats med omgivande markområden. Ett skötselområde kan således bestå av Arrangörens markområde samt omgivande marker. Arrangören behöver således inte ha rådighet och bedriva aktiv jakt över hela ytan, men dess uttag av vilt görs i relation till dess andel av hela skötselområdet. Övrigt markområde inom viltvårdsplan skall således också göra uttag i relation till sin del.
- B1.1.12 Om Arrangören bedriver jakten på ett mindre markområde än ovan angivna arealer för viltvårdsplan, bifogas till denna ansökan en skriftlig motivering/förklaring till varför området ändå kan anses möjliggöra en uthållig och långsiktig viltvård. Exempel på detta kan vara att jakten sker på småvilt, eller att den sker på ett väl avgränsat geografiskt område, t.ex. öar. Motiveringen kommer att bedömas av Märkningskommittén och oberoende sakkunskap.
- B1.1.13 Arrangören upprättar vid varje årsslut ett jaktbokslut över det gångna året. Bokslutet förvaras tillsammans med Viltvårdsplanen hos Arrangören och skall kunna visas upp på uppmaning.

Bilaga 1

- B1.1.14 Jaktbokslutet innehåller följande:
- det planerade uttaget enligt viltvårdsplanen.
 - det gångna årets totala avskjutning för respektive art;
 - uttagets storlek (antal).
 - ålder- och könsfördelning (antal).
 - jaktform.
 - antal jaktdagar.
 - hur viltet togs till vara (kött, skinn mm).
 - fällt vilt av respektive art per mantimme och dag.
 - beskrivning av den viltrapportering som gjorts till Länsstyrelse, Jägareförbundet etc.
 - kommentarer och redogörelse från möten med t ex jaktvårdskretsen, lokalbefolkningen, organisationer, gäster m.fl.

 Arrangemanget:

- B1.2.1 Jakten bedrivs endast på naturligt förekommande viltarter som vuxit upp i sin naturliga miljö.
- B1.2.2 Jakt bedrivs inte i hägn.
- B1.2.3 Allt vilt tas till vara – kött och/eller skinn.
- B1.2.4 Den ansvarige jaktledaren/guiden finns alltid fysiskt närvarande inom det geografiska jaktområdet under pågående jakt.
- B1.2.5 Lokal jaktledare/guide med god kännedom om natur, kultur och jakt finns alltid med under Arrangemanget. Med lokal menas i detta sammanhang från länet eller närmaste grannlän.
- B1.2.6 Jaktledaren informerar alltid deltagarna noggrant innan jakten börjar. Informationen innehåller följande:
- jaktregler (se nedan under Jaktregler, pkt B1.2.12).
 - en företagspresentation och ett sammandrag ur föregående års jaktbokslut.
 - information om framtida planer, miljövisioner och arbete med ständig förbättring inom ekoturism.
 - bygdeinformation och lokala samarbetspartners.
- B1.2.7 Arrangören genomför alltid inskjutning och övningsskjutning med deltagaren för att kontrollera gästens vapen och vapenhantering, samt deltagarens skjutskicklighet.
- B1.2.8 Arrangören ser till att endast alternativhagel används.
- B1.2.9 Arrangören genomför en kontroll av, och genomgång i artkännedom, för att undvika att deltagaren skjuter på ”fel” och otillåtna/förbjudna villebråd.
- B1.2.10 Arrangören förmedlar kunskaper till deltagaren, såväl som en fascination för både jaktbart och icke jaktbara vilt, och om hela det ekosystem som jakten pågår i.

Bilaga 1

- B1.2.11 Arrangören för jakt dagbok. I jakt dagboken nedtecknas följande för varje jakt dag:
 - iakttaget och fällt vilt; art, antal, kön, ålder, vikt, horn uppsättning mm.
 - antal jägare.
 - antal jakt timmar.
- B1.2.12 Arrangören har upprättat jakt regler som skrivs under av varje delta gare. Jakt reglerna innefattar följande:
 - vapen hantering och säkerhet, vapen klasser och ammunition typer.
 - vad som är skjutbart och eventuella begränsningar vad gäller t ex kön och ålder på viltet.
 - vilka arter som inte är skjutbara, särskilt där förväxlingsrisk kan finnas.
 - kulturella regler och uppförande.
 - alkoholförbud under och före jakten.
 - hantering av avfall, tomhylsor, toabesök och fimpar i terrängen.
 - kommunikationer och samband under jakten, samt för personlig säkerhet.
 - transporter.
 - hantering av fällt vilt. Respekt mot det fällda viltet, men också gentemot allmänheten.
 - vad som ska ske vid eventuell skadeskjutning.
- B1.2.13 Innan bokning redovisas för deltagaren vilka krav som kommer att ställas. I samband med bokning får deltagaren skriftligen bekräfta att man förstått och är beredd att följa jakt reglerna.
- B1.2.14 Jakt reglerna delges deltagaren även på plats, såväl muntligen som skriftligen, på ett för deltagaren förståeligt språk.
- B1.2.15 Jakt deltagare som bryter mot jakt reglerna avskiljs från jakten.
- B1.2.16 Arrangören kontrollerar att deltagaren har gällande vapen licens och jakt kort.

Bonuskriterier:

Arrangören:

- B1.3.1 Alla jakt ledare/guider hos Arrangören har genomgått utbildning i ekoturismmärkt jakt, arrangerad av Ekoturismföreningen.

Arrangemanget:

- B1.4.1 Deltagaren deltar i tillvaratagandet/slakten och/eller tillagning av fällt vilt.
- B1.4.2 Deltagaren deltar i viltvårdsarbetet.
- B1.4.3 Arrangören levandegör den traditionella användningen av vilt, såsom senor, skinn, troféer etc.
- B1.4.4 Arrangören förmedlar jakt områdets traditioner och historia kring jakten.

Fiske

Bilaga 2

Sportfiske är ett av Sveriges vanligaste fritidsnöjen, och en vanlig form av turism i naturen. Man reser långt för att få fiska. Bra fiskevatten finns över hela landet och kunskapen om hur man fiskar och vårdar fiskbestånden finns allmänt tillgänglig. Men ännu är sportfisketurismen i allmänhet lågt förädlad, vilket ofta påverkar lönsamheten och därmed också naturvärdena negativt. Myndigheter och fiskerättsägare har idag många gånger svårt att skapa ett ekologiskt hållbart sportfiske med god ekonomisk avkastning. Fisketurismentreprenörerna kan mycket väl bidra till att skapa just det, med hjälp av naturresursen fiskevatten och ett ekoturismtänkande.

Naturens Bästa-märkta fiskearrangemang sker på naturligt förekommande fiskarter och skaldjur i naturliga bestånd, på ett sätt som främjar bevarandet av fiskbestånden och skyddet av naturmiljöerna. En fiskearrangör med märkta arrangemang bedriver fisket på ett varsamt och ekologiskt långsiktigt uthålligt sätt, med höga etiska och kvalitetsmässiga krav i genomförandet. Genom att föregå med gott exempel (bidra till fiskevårdsarbete, informera och upplysa om reglers värde och om nyttan med fiskevårdsåtgärder) försöker fisketurismentreprenören bli en naturlig länk mellan konsumenter, fiskerättsägare, fiske- och naturvård. Med en stark lokal förankring bidrar fisketurismentreprenören till att allmänheten alltmer inser fisketurismens och därmed fiskens och fiskevattnens konkreta värde för en levande landsbygd.

Man blir en naturlig samarbetspartner för fiskerättsägarna. En ökad förädlingsgrad inom fisketurismen kommer, tillsammans med en ökad ekologisk fiskevård, att ge kunden möjligheter till rikare fiskeupplevelser, i allt bättre förvaltade fiskeområden. Upplevelser som han/hon svårligen hade kunnat hitta till på egen hand. Naturens Bästas arrangörer har därför mycket goda kunskaper om fiske, fiskevård, och ekologi. Man ställer höga krav på sina gästers beteende. Självklart finns avtal, och samråd har skett med fiskevattenägare och naturvårdande myndigheter. Arrangören har en väl genomtänkt skriftlig fiskevårdspolicy. Den beskriver vad arrangören kan bidra och bidrar med för fiskevården. Denna kompletteras med fiskedagbok och årligt fiskebokslut. Fiskeentreprenörer bör ges bättre förutsättningar att förvalta fiskevatten, så att deras ambitioner att skapa lönsamma arrangemang och ett hållbart nyttjande kan tas tillvara. Guidade fiskearrangemang som är märkta med Naturens Bästa sker med lokal guide som har god kännedom om natur, kultur och fiske.

Grundkriterier:

Arrangören:

- B2.1.1 Arrangören har minst två års erfarenhet inom fisketurismbranschen.
- B2.1.2 Arrangörens fiskeverksamhet följer de lagar och förordningar som utfärdas av Fiskeriverket och respektive länsstyrelse, samt fiskerättsägarnas regler för fisket.
- B2.1.3 Arrangören har, senast inom två år efter att Arrangören blivit godkänd, genomgått en kurs i ekoturismmärkt fiske och fiskevård, arrangerad av Svenska Ekoturismföreningen och fiskets intresseorganisationer, eller kan visa intyg på motsvarande utbildning. Kursen syftar till att skapa en fiskevårdspolicy, som beskriver på vilka sätt Arrangören bidrar till en ekologisk fiskevård.
- B2.1.4 Skriftligt avtal om kommersiellt sportfiske finns med fiskerättsägarna där fisket förekommer, där så är praktiskt möjligt och en tydlig avtalspart finns. Avtalet kan visas upp vid anmodan.

Bilaga 2

- B2.1.5 Där staten är fiskerättsägare har samråd genomförts med ansvarig myndighet, antingen länsstyrelsen eller Fiskeriverket.
- B2.1.6 Arrangörens skriftliga fiskevårdspolicy innehåller följande:
 - arrangörens ambitioner för fisket, fiskevården och turismverksamheten.
 - målsättningen med fiskevårdspolicyn.
 - en kort bakgrundsbeskrivning av fisket, vilka fiskevatten det gäller och de fiskbestånd som är aktuella, de fiskevårdsåtgärder som Arrangören genomför eller är delaktig i, samt viktiga regler för fisket.
 - en beskrivning av hur Arrangörens verksamhet gynnar fiskevårdens utveckling.
 - uträkningar med bilagda schablonvärden för de fiskevatten som fiskas. Uträkningen ska visa hur många kilo av den sportfiskade arten som aktuella vatten producerar. Det ska framgå av fångststatistiken hur många kilo av den sportfiskade arten som turistfisket skördar, för att säkerställa att turistfisket inte överexploaterar fiskevattnet.
- B2.1.7 Arrangören upprättar vid varje årsslut ett fiskebokslut över det gångna året. Fiskebokslutet beskriver Arrangörens insatser under året i fiskevårdsarbetet och redogör för fångststatistik i relation till vattnens produktionskapacitet. Fiskebokslutet förvaras tillsammans med fiskedagboken hos Arrangören och skall kunna uppvisas vid anmodan.

Arrangemanget:

-
- B2.2.1 Fisket sker endast på naturligt förekommande arter, på ett sätt som främjar bevarandet och skyddet av de naturliga fiskbestånden och naturmiljöerna. Eventuella undantag kommer att bedömas av oberoende sakkunskap.
 - B2.2.2 Arrangören för fiskedagbok som visar mängden upptagen fisk per man per fiskad dag (art/kg/cm/fiskedag) och återutsatt fisk i antal.
 - B2.2.3 Arrangören har egna regler för Arrangemanget, som delges delgarna muntligen eller skriftligen. De ska innehålla information om:
 - fiskeregler och andra juridiskt bindande bestämmelser runt arrangemanget, t ex eventuella minimimått, fredningstider, etc.
 - hantering av skräp, hänsyn, avfall, nylonlinor, toabesök, fimpar, etc.
 - etiska regler och fångstmetoder för arrangemanget:
 - fisken ska inte utsättas för onödigt lidande.
 - den fisk som ska tas tillvara, avlivas snabbt och skonsamt.
 - hänsyn tas till andra fiskande, besökare och närboende.
 - om fiske bedrivs med målet att återutsätta fångad fisk, ska den hanteras så varsamt som möjligt (hullingslösa krok, icke-agnförsedd krok, våta händer, knutlös håv, ingen återutsättning då vattentemperaturen är för hög eller lufttemperaturen för låg, etc). Arrangören visar hur man återutsätter fisk på ett sätt som ger fisken bästa förutsättningar att överleva. (Informationsblad går att få från Sportfiskarna.)

Bilaga 2

- fisket ska bedrivas med spö, lina och krok.
- mängdfångande redskap som nät, långrev etc. får inte användas. Undantaget är insjökräft- och krabburar.
- fiskedon som ej fiskas aktivt får inte användas (ståndkrok, gädd-saxar etc.).
- fiskaren skall själv vara närvarande vid fisket (fiskemetoder som trolling räknas som aktivt fiske och är tillåtet). Undantaget är insjökräft- och krabburar.
- kräftfiske med agnade burar vittjas inom tolv timmar. Kräftfiske bedöms i övrigt på samma sätt, avseende naturliga bestånd och hållbart nyttjande.

- B2.2.4 Fiskeledare och eventuell lokal guide under Arrangemanget har god kännedom om fiskevård och fiske på resmålet.
- B2.2.5 Deltagaren får skriftligen underteckna avtal om att följa arrangörens fiskeregler.

Bonuskriterier:

Arrangören:

- B2.3.1 Personal som är aktiva med fisket och fiskeinformationen har gått kursen i ekoturismmärkt fiske (se ovan).
- B2.3.2 Arrangören avsätter medel till fiskevårdsåtgärder.
- B2.3.3 Arrangören deltar aktivt i den förening som äger fiskerätten, i syfte att skapa ett långsiktigt hållbart fiske.
- B2.3.4 Arrangören har skriftligen bifogat uppgifter om relevant fiskeutbildning för respektive anställd.

Arrangemanget:

- B2.4.1 I Arrangemanget ingår en grundläggande fiskevårdgenomgång för kunden.
- B2.4.2 Arrangemanget innehåller undervisningsinslag om insektslivet vid fiskevattnet, fiskarterna och annan biologisk kunskap som ökar förståelsen för vattenekosystemen.

Bilaga 3

Hästridning/körning

Intresset för naturupplevelser tillsammans med häst ökar för varje år. Aldrig har det funnits så många hästturismarrangörer i Sverige som det gör i dag. Och aldrig har intresset för hästresor varit så stort. Hästturismen kan bli mycket stor. Kombinationen djur och storslagen natur ger grund för ekoturistiska spetsprodukter som kan skapa många jobb i glesbygden. Hästen är också en fantastisk naturvårdare, och en stor tillgång för att hålla våra landskap och gamla ridvägar öppna, om det sköts på rätt sätt. I annat fall kan det leda till kraftigt markslitage och osämja mellan hästturismarrangörer, markägare och övrigt friluftsliv.

Naturens Bästas arrangörer arbetar därför aktivt för att minimera markslitage och ha ett gott samarbete med såväl lokalbefolkning, markägare och andra arrangörer som rör sig i samma område. Arrangören är väl förtrogen med vilka lokala föreskrifter som gäller i området och vet var man kan rida/köra under olika förhållanden.

Arrangören förstår landskapsbilden och arbetar för att hästarna ska beta där de gör bäst naturvårdande nytta och bidrar till den biologiska mångfalden. Tillsammans med andra mark- och djurägare arbetar man för sambete och/eller växelbete och för att undvika för hårt betetryck, trampskador och barkgnag. Gödseln som hästen producerar vid uppställning förs tillbaka till åkermarken.

Hästhållningen utgår i så stor utsträckning som möjligt från hästars naturliga beteende och behov, med flockliv och utevistelse i stora hagar. För en hästturismarrangör är säkerhetsfrågorna extra högt prioriterade. Fokus ligger på att ha trygga hästar och erfarna guider/färdledare som förstår både djur och människor.

Grundkriterier:

Arrangören:

- B3.1.1 Arrangören har minst två års erfarenhet från hästturismbranschen.
- B3.1.2 Arrangören har god kunskap i hästhantering och hästskötsel och följer regler och lagar gällande djurhållning.
- B3.1.3 Minst en person hos Arrangören har, senast inom två år efter att Arrangören blivit godkänd, genomgått en kurs i ekoturismmärkt hästturism, arrangerad av Svenska Ekoturismföreningen.
- B3.1.4 Anläggningen är godkänd av kommunens miljö- och hälsoskyddsförvaltning. Skriftligt godkännande bifogas ansökan. Protokollet kan visas upp vid anmodan.
- B3.1.5 Markanvändning, miljöplan och mathantering är dokumenterad och rapporterat till kommun/länsstyrelse.
- B3.1.6 Arrangören har god kunskap vad det gäller att undvika onödigt markslitage i det område han/hon är verksam och det finns en plan för hantering av markslitage och återhämtningstid. Behövs det så ska spång, broar eller dylikt byggas.
- B3.1.7 Hästarnas foderstater är väl sammansatta för att hästarna ska vara i gott hull.
- B3.1.8 Om hästarna inte har tillgång till fritt bete utfodras de minst tre gånger om dagen.

Bilaga 3Arrangemanget:

- B3.2.1 Guide finns med på Arrangemanget.
- B3.2.2 Guiden är erfaren och kunnig i såväl hästhantering som terrängridning/körning, samt i områdets natur och kultur.
- B3.2.3 Guiden har god kännedom om människor och hästar, samt relationen dem emellan.
- B3.2.4 Hästarna är väl inridna/inkörda och förberedda för den verksamhet de används i. Hästarna är tränade att kunna ridas även av ovana ryttnare, om inte Arrangören på förhand angett krav på särskild ridvana.
- B3.2.5 Gruppstorlek och antalet guider anpassas efter deltagarnas ridförmåga.
- B3.2.6 Deltagarna informeras grundligt om hästarnas personliga beteenden.
- B3.2.7 Deltagarna informeras om turen som ska göras och vilka krav som ställs på ryttnarna/kuskarna.
- B3.2.8 Guiden kan ge relevant hjälp till häst vid sjukdomsfall eller skada.
- B3.2.9 Säkerhetsåtgärder finns för att minimera skador på både hästar och människor, t ex information om risker och tillhandahållande av hjälmar. Deltagarna informeras före ankomst om övriga säkerhetsåtgärder som de själva kan vidta, t ex bra ridskor och säkerhetsvästar, samt om vikten av en fullgod olycksfallsförsäkring.
- B3.2.10 Hästens utrustning ska vara väl avpassad och kontrolleras dagligen.

Bonuskriterier:Arrangören:

- B3.3.1 Arrangören bidrar till landskapsvård och den biologiska mångfalden genom sambete eller växelbete, på naturbetesmarker eller som efterbete på slättermark.
- B3.3.2 Lokalt producerat, eller KRAV-märkt foder används.
- B3.3.3 Hästhållningen utgår från hästarnas naturliga beteende och behov, med flockliv och utevistelse i stora hagar.
- B3.3.4 Hästarna har tillgång till stråfoder större delen av dagen.

Bilaga 3

Arrangemanget:

- B3.4.1 Ansvarig ledare/guide har någon form av dokumenterad häst/ridning/körningsutbildning.
- B3.4.2 Minst en extra häst, eller kärra, finns med som reserv under längre turer, för avlastning både för häst och ryttare.
- B3.4.3 Bakjour finns för att kunna hämta såväl häst som ryttare under Arrangemanget.
- B3.4.4 Vid turer längre än en halv dag, har guiden tappskokompetens.
- B3.4.5 Under turen finns utbildningsinslag kring hästhantering och ridning.
- B3.4.6 Deltagarna medverkar i såväl förberedelser som återställande efter turen (hämta, sköta, sadla, visitera etc).
- B3.4.7 Arrangören tillhandahåller säkerhetsvästar.

Information:

Hästnäringens Kvalitets- och Miljöråd Miljöfaktablad, www.ridsport.se

Kriterier för Svenska Ridsportsförbundets miljödiplomering, www.ridsport.se

Checklista för din hästmiljö, www.ridsport.se

Djurskyddsbestämmelser för lantbrukets djur inkl. häst på www.jordbruksverket.se under djur & veterinär/djurskydd:

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 1993:129) och allmänna råd (1994:2) om djurhållning inom lantbruket m.m.

Förprovning av djurstallar (SJVFS 1999:95)

Transport av levande djur (SJVFS 2000:133)

Kajak och kanot

Allt fler människor upptäcker tjusningen med att tyst och stilla komma nära vattnet och naturen i en kanot eller kajak. Paddling har ur miljösynpunkt många goda egenskaper. Det är tyst, avgasfritt och bjuder på unika naturupplevelser där man når underbara och orörda delar av skärgårdar, sjöar och vattendrag. Men det ökande nyttjandet är inte bara av godo. Kanotturismen har visat sig kunna innebära en del problem, framförallt gentemot djur- och fågelliv, samt konflikter med markägare – oftast på grund av okunskap eller ovarsamhet från kanotisternas sida. Naturens Bästas arrangörer försöker förhindra sådana problem främst genom att aktivt och grundligt informera kunderna om ett vettigt och respektfullt uppträdande i naturen och i känsliga miljöer.

Kanoten/kajaken gör att man kan ta sig fram på vatten där nästan inget annat båtliv förekommer. Man kommer dessutom ofta närmare vilda djur än med någon annan farkost.

Kanoter/kajaker innebär också att tältning och lägerliv förekommer i områden som tidigare haft mycket litet av sådan verksamhet. Markägare, som tidigare varit ostörda, får nu se sina ägor nyttjade med hänvisning till allemansrätten. Även om camping ingår i allemansrätten finns det många områden där camping inte är tillåten eller är olämplig. Dessutom är så gott som all mark, och ofta även vatten, längs våra kuster enskild mark. Arrangören måste medvetet ta ställning till hur denna problematik ska lösas samt aktivt informera kunderna om var det är förbjudet eller olämpligt att campa.

Naturens Bästas arrangörer försäkras om att gästerna får största möjliga förståelse för hur man uppträder i känsliga miljöer, och vilka dessa miljöer är. Långt ifrån alla känsliga områden är skyddade.

För att kanot/kajakturism ska kunna Naturens Bästa-märkas, måste det vara frågan om ett arrangemang som har inslag av något annat turistiskt mervärde, som logi, mat, guide, information och vägledning, bastu, eller andra aktiviteter. Ren uthyrning av farkoster och utrustning räcker inte. För kanotpaddling i strömmande vatten gäller tilläggskrav som finns i Bilaga 6: "Forsränning/forspaddling".

Grundkriterier:

Arrangören:

- B4.1.1 Arrangören följer noggrant bestämmelser och regler vad gäller naturskydd, landstigningsförbud, eldning, fågel – och sälskydd m.m.
- B4.1.2 Alla kajaker/kanoter är märkta med Arrangörens namn, telefonnummer och/eller www-adress.
- B4.1.3 Arrangören har en stor respekt för kraften och nedkylningseffekten i vattnet, ifall något skulle gå fel. Därför läggs stor vikt vid förebyggande säkerhetsarrangemang och -utrustning.

Arrangemanget:

- B4.2.1 I Arrangemanget ingår inslag av något annat turistiskt mervärde, som exempelvis logi, mat, guide, bastu eller andra aktiviteter.
- B4.2.2 Arrangören försäkras om att deltagarna har/får största möjliga förståelse för vilket uppträdande som krävs i anslutning till känsliga miljöer.

Bilaga 4

- B4.2.3 Deltagarna får information om vilka regler som gäller för arrangementet vad gäller camping, sophantering, latrin, eldning, fiske och eventuella lokala föreskrifter i området.
- B4.2.4 Arrangören upplyser om lämpliga landnings- och tältplatser, som med god marginal ligger inom allemansrättens råmärken och ger deltagaren förslag på rutter baserade på aktuell väderprognos samt gör en bedömning av deltagarens kompetensnivå.
- B4.2.5 Specialkartor delas ut till deltagarna där lämpliga lägerplatser, fågel/sälskyddsområden eller andra känsliga områden finns inlagda.
- B4.2.6 Deltagarna instrueras grundligt i hur utrustningen ska användas, samt i paddelteknik, livräddningsåtgärder, och lokala förhållanden.
- B4.2.7 Gruppstorlek max 8 kajaker/kanoter per färdledare/guide, om sådan finns.
- B4.2.8 Alla deltagare får tillgång till en ändamålsenlig, EU-godkänd flytväst i rätt storlek.
- B4.2.9 Arrangören arbetar för att minimera motordrivna transporter runt Arrangemangen.
- B4.2.10 Eventuell färdledare/guide har dokumenterade kunskaper i livräddning.

Bonuskriterier:

Arrangören:

- B4.3.1 Arrangören är aktiv i ett lokalt nätverk eller förening, som verkar för naturhänsyn och samarbete mellan andra arrangörer, markägare, tillsynsverksamhet, kommuner och myndigheter.

Arrangemanget:

- B4.4.1 Naturkunnig guide/färdledare finns alltid med.
- B4.4.2 Lägeravgifter eller annat betalningssätt för fasta rastplatser används för att främja nyttjandet av dessa.
- B4.4.3 Minst en kajak under varje guideledd tur är av stabil tvåmanstyp.

Hundspann

Bilaga 5

Hundspannskörning har inte historiskt funnits i Sverige, även om transporter med hundar finns omtalade från 1600-talet från kusten längs Torne älv till Norrbottens inland. Traditionen är hämtad från Nordamerika och startade som kommersiell verksamhet i början av 1980-talet. De företagare som först etablerade sig var erfarna tävlings-, och turåkare med stor kunskap om hundar. I dag har verksamheten blivit landsomfattande överallt där det finns snö på marken vintertid.

Hundspannskörningen har mycket att ge kunden, samarbetet hund – människa, vrålet före start som övergår till total tystnad när endast slädmedarnas gnissel hörs. Möjlighet att få uppleva vintern med spår, kyla och mörker under en guides trygga överinseende.

En stor koncentration av slädhundskennlar, kan resultera i olägenheter för grannar, med ylande och skällande hundar, samt mentalt, när rastningen av sällskapsdjuret kanske störs av ett tolvspann galopperande slädhundar som drar en stor släde med turister.

Grundkrav:

Arrangören:

- B5.1.1 Arrangören har minst två års erfarenhet från hundslädturism och likaså minst två års erfarenhet från större kennelverksamhet (fler än 12 hundar).
- B5.1.2 Arrangören har godkänts vid besiktning av kommunens miljö- och hälso kontor enligt givna krav. Godkännandet bifogas ansökan. Protokollet kan visas upp vid anmodan.
- B5.1.3 Markanvändning och miljöplan är dokumenterad och rapporterad till kommun/länsstyrelse.
- B5.1.4 Hundarna har en god höstträning och hålls vid gott hull och kondition.
- B5.1.5 Vid Arrangemang kallare än -15 C används endast hundar av polar typ, exempelvis alaskan husky, siberian husky, alaskan malamute eller grönlandshund. Om blandrashundar mellan dessa och andra raser används, är dessa väl pälsade och har ordentlig underull, öron med päls samt päls runt könsorganen.
- B5.1.6 Åtgärder för att hämta hem skadade, avlidna eller uttröttade hundar har förberetts. Till exempel en täckt skoterkälke eller en skoterkälke med hundbur.

Arrangemanget:

- B5.2.1 Erfaren guide med två års dokumenterad hundkörningsvana och med natur- och kulturkunskaper leder Arrangemanget.
- B5.2.2 Guiden leder turen på ett sådant sätt att den orsakar minimal störning för naturlivet, andra besöksgrupper, lokalboende, lokal näringsverksamhet (t.ex rennäring) och markägare. Där renar finns i området sökes direkt samråd med berörda renägare.
- B5.2.3 Guiden kan bivackering och har kunskaper i hur man hanterar köldskador och i livräddning vid isolycka.

Bilaga 5

- B5.2.4 Deltagarna ges en bra introduktion om riskerna, hundarna och naturen, säkerheten under turen samt hur de ska klä sig för att inte frysa. Förstärkningskläder erbjuds deltagarna. Vid längre turer erbjuds extrakläder typ skoteroverall, skoterkängor, skotertumhandskar och pälsmössa till alla deltagare.
- B5.2.5 Vid persontransport i släde får deltagarna en tur på minst 10 km för att guiden skall ha en möjlighet till kommunikation och deltagarna en möjlighet att se hundarna i aktion. Deltagarna får möjlighet att sitta mjukt, varmt och rimligt bekvämt i släden.
- B5.2.6 Belastningen för hundarna beaktas vid varje tillfälle. Underlag, vikt på last, träningsnivå styr Arrangemangets utformning.
- B5.2.7 Vid Arrangemang där deltagaren kör sitt eget spann ges en noggrann genomgång med avseende på hundens förmåga och kommunikation, slädens uppbyggnad och broms samt säkerhetsregler under turen.
- B5.2.8 Första Hjälp-utrustning för både deltagare och hundar medföljer under varje Arrangemang, samt en genomgång med guide görs för att kunna använda det. Guiden har Första hjälpen-utbildning för hund.
- B5.2.9 Kommunikationsmöjlighet med omvärlden finns under hela under arrangemanget.
- B5.2.10 Skidhjälm eller motsvarande erbjuds alla barn under 15 år som ska åka i släde.

Bonuskriterier:

Arrangören:

- B5.3.1 Samråd genomförs med skoterklubbar, byaföreningar och liknande parter, angående zonerings för olika intressen.

Information:

Statens Jordbruksverks föreskrifter SJVFS 1999:111, saknr.L102

Beställ checklista slädhundskennel (Projektinriktad tillsyn av slädhundar i Kiruna Kommun, rapport 1998:5, Kiruna Kommun, miljökontoret.)

www.sleddogsport.com

Forsränning och kanot/kajak i strömmande vatten

Forsränning är en unik vattenaktivitet, där man i samma farkost kan samla unga/gamla- olika intressen och kulturer och varsamt använda naturen till glädje och inspiration. Kunniga guider kan ta ner en gummibåt på ett säkert sätt, men också sprida den kunskap om kulturtraditionen om att färdas i strömmande vatten. Guiden kan också inspirera till lek och kunskap om det strömmande vattnet samt visa på de ekologiska sambanden i vattnet och dess närhet.

Samma som ovan gäller även vid kanot/kajak-arrangemang i strömmande vatten, men där blir av naturliga skäl deltagarnas egen fysiska förmåga, kunskaper och färdigheter i att paddla, på ett helt annat sätt styrande för var, när och hur arrangemang kan genomföras. Arrangören har en stor respekt för kraften och nedkylningseffekten i det strömmande vattnet, ifall något skulle gå fel, och lägger stor vikt vid förebyggande säkerhetsarrangemang och -utrustning.

Grundkriterier:

Arrangören:

- B6.1.1 Arrangören är licensierad av Sjöfartsverket under gällande märkningsperiod. Detta innefattar krav på säkerhets- och räddningsplaner, utbildning och erfarenhet hos Arrangör och guider samt dokumentation av verksamheten.
- B6.1.2 Sjöfartsverkets författning om forsränning (se nedan) följs.
- B6.1.3 Arrangören har en dokumenterad dialog med Räddningstjänst och Polis angående säsongens planering.
- B6.1.4 Arrangören följer noggrant bestämmelser och regler vad gäller naturskydd, landstigningsförbud, eldning, och fågelskydd m.m.
- B6.1.5 Alla farkoster är märkta med Arrangörens namn, telefonnummer och/eller www-adress.

Arrangemanget:

- B6.2.1 Licensierad forsränningsguide, med natur- och kulturkunskap ansvarar för varje farkost.
- B6.2.2 Vätträkt, godkänd flytväst i rätt storlek, och hjälm används vid varje tur.
- B6.2.3 Ensamma båtar släpps inte iväg, utan någon typ av säkerhetsfarkost, t.ex. kajak, följer alltid med.
- B6.2.4 När flera båtar är ute tillsammans, är alltid en Chefsguide totalansvarig för turen.
- B6.2.5 Kommunikationsmedel (dvs. mobiltelefon, kommunikationsradio eller satellittelefon, beroende på täckning) finns vattentätt packade under hela turen.
- B6.2.6 Vid forskajakpaddling är gruppstorleken maximalt 4 farkoster per guide.

Bilaga 6

Bonuskriterier:

Arrangören:

- B6.3.1 Arrangören medverkar i regionalt samråd mellan Forsränningsföretag/Räddningstjänst/Polis/Naturvård för att undvika eventuella kommunikationsproblem.

Arrangemanget:

- B6.4.1 Alla guider har en mera omfattande älvräddningsutbildning, SRT 1 samt utbildning om kyleffekter i strömmande vatten

Information:

www.sjofartsverket.se

SjöFS 1997:18, Författning om Forsränning

Vinterarrangemang där transfers med snöskoter ingår

Snöskotern är ett vardagligt redskap på många håll i Snösverige, och används av en del ekoturismarrangörer för transporter av materiel eller varor, samt transfers med deltagare till och från arrangemangen. Samtidigt orsakar skotertrafiken i Sverige stora störningar med avgasutsläpp och buller. Dessutom förbrukar de mycket bränsle. Här ställer märkningen mycket höga krav på maskinernas miljöanpassning, på det sätt de körs och på arrangörens ansvar.

Avgörande är att bäst miljöanpassade teknik används vad gäller maskiner (idag 4-taktsmotorer), bränslen och oljor, att en ansvarig guide leder transporten, att det rör sig om små grupper, och att körning bara sker längs godkända skoterleder och i tillåtna områden. Före start måste deltagarna mycket noga informeras om vilka regler som gäller.

Klassisk skotersafari kan inte Naturens Bästa-märkas. Där hörs det dessutom redan på namnet att det mer gäller en motorfordonsupplevelse än en naturupplevelse.

Märkningskommittén kommer att vara mycket restriktiv mot arrangemang som inte mycket noga följer dessa krav, eller som orsakar klagomål från andra intressen på trakten.

Grundkriterier:

Arrangören:

- B7.1.1 Arrangören har en miljökonsekvensbeskrivning samt en åtgärdsplan för den påverkan skotertransporterna förorsakar.

Arrangemanget:

- B7.2.1 Skoter används enbart för materieltransport, spårning, säkerhetsbackup och transfer.
- B7.2.2 Samtliga skotrar är av typen ”miljöskotrar” (de enda kända då detta skrivs har 4-taktsmotorer).
- B7.2.3 Körning sker i enlighet med Terrängkörningslagen och Terrängkörningsförordningen. Lokala zoneringsbestämmelser eller rekommendationer följs.
- B7.2.4 Ansvarig guide finns med hela tiden under transferen. Denne innehar skoterbevis och kan bivackering, kan laga enklare fel på skotrarna som kan uppstå under transporten, kan Första hjälpen ABC och har kunskaper i livräddning vid isolycka och i hur man hanterar köldskador.
- B7.2.5 Gruppstorlek max 8 skotrar inklusive guidens.
- B7.2.6 Samtliga deltagare som kör skoter under transferen har körkort utfärdat senast 1/1-2000, eller förarbevis för skoter, enligt Vägverkets föreskrifter om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter.
- B7.2.7 Information om lämplig utrustning ges samtliga deltagare före resan. Lämplig personlig utrustning (skoteroverall, ögon/ansiktsskydd, mössa, handskar, skor) erbjuds samtliga deltagare som så önskar.
- B7.2.8 Deltagarna får den information de behöver för att förstå hur man på ett säkert och varsamt sätt kör skoter, och guiden ser till att de följer dem. Absolut ingen buskörning sker.

Bilaga 7

Bonuskriterier:

Arrangören:

- B7.3.1 Skotrarna uppfyller bullerkravet på lägre än 73 dBA (enligt Miljöbalkens så kallade 15 miljömål).

Grott- och gruvturer

Sverige har förmånen att ha ett antal fantastiska kalkstensgrottor som ger bra möjligheter till spännande grotutforskningsäventyr. Men grottmiljöerna är relativt ömtåliga. Därför genomförs ekoturismarrangemang i grottor med en stor respekt, försiktighet och kunskap, för att inte förstöra eller slita på de unika formationerna och livet inne i grotterna. Här finns också ett antal gamla gruvor med intressant natur- och kulturhistoria.

Naturens Bästa-arrangörer som anordnar grott- eller gruvturer har kunniga guider, hög säkerhet och små grupper på sina arrangemang. Förutom information om geologin, får kunden även kunskap om eventuell fauna och flora inne i och runtomkring grottan/gruvan, hur den påverkar den omkringliggande naturen och om vad som är viktigt att tänka på för att grottan/gruvan ska kunna bevaras intakt. Säkerhetsfrågorna har förstås mycket hög prioritet.

Grundkriterier:

Arrangören:

- B8.1.1 Arrangören följer noggrant bestämmelser och regler vad gäller naturskydd, eldning, fågelskyddsområden m.m som råder i området kring grottan/gruvan.
- B8.1.2 Arrangören har kontakt och samarbete med Svenska Speleologförbundet och eventuell lokal grottförening.
- B8.1.3 Arrangören är aktiv i arbetet med att bevara grotterna som används.
- B8.1.4 Arrangören har en räddningsplan som är förankrad hos Räddningstjänsten och guiderna är väl pålästa vad gäller räddningsplanen.
- B8.1.5 Om grottan används regelbundet, gör Arrangören en årlig inventering vad gäller eventuellt slitage.

Arrangemanget:

- B8.2.1 Arrangören har god kunskap om grottan/gruvan där Arrangemanget äger rum, samt om naturen runt omkring.
- B8.2.2 Arrangören har en plan för hur Arrangemanget inte ska skada grottan/gruvan och området kring denna. Arrangemanget bedrivs på ett sätt som inte stör fauna, flora och unika geologiska företeelser i grottan/gruvan.
- B8.2.3 Arrangemanget leds av kunniga grottguidar med dokumenterad erfarenhet i ämnet.
- B8.2.4 Deltagarna informeras ingående innan de kommer, vad gäller grottarrangemanget, samt vilken utrustning de behöver och vad som krävs av dem fysiskt och psykiskt (risk för klaustrofobi).
- B8.2.5 Arrangören tillhandahåller deltagarna utrustning i form av: hjälm, skyddskläder och lampor.
- B8.2.6 I sådana delar av grottan där risk kan finnas att man med karbidlampa sotar ned, används istället elektriskt ljus.

Bilaga 8

- B8.2.7 Arrangören ser till att inga karbidrester lämnas kvar i grottan.
- B8.2.8 Ingen deltagare släpps på egen hand i grottan/gruvan.
- B8.2.9 Guiderna är kunniga i grottans/gruvans uppbyggnad, struktur och eventuell fauna och flora. I Arrangemanget tas hänsyn till detta.
- B8.2.10 Kommunikationsmedel (mobiltelefon och/eller MRG) med lämplig täckning finns med under Arrangemanget.

Bonuskriterier:

Arrangören:

- B8.3.1 Arrangören gör en årlig inventering av floran och faunan i och kring grottan/gruvan.
- B8.3.2 Arrangören är delaktig i karteringsarbetet i den grotta/grottor där man bedriver Arrangemang.
- B8.3.3 Arrangören är medlem i Svenska Speleologförbundet.

Arrangemanget:

- B8.4.1 Guider är medlemmar i Svenska Speleologförbundet.

Information:

www.speleo.se

Ekoturism med fartyg

Vattnet har sedan årtusenden tillbaka använts som farväg. Båtliv och sjöfart är än idag viktiga delar av vårt lands kultur, historia och ekonomi. Sjöfart och båttrafik är en självklar del av vardagslivet vid kuster, älvar, åar och sjöar. Inte bara för handel, transporter och fiske, utan i allt större grad också för fritids- och nöjesändamål. Antalet fritidsbåtar har aldrig varit större. Båtlivet skapar tillgänglighet och möjligheter för fler att njuta av naturen vid alla större vatten. Även inom ekoturismen har sjöfart och båttrafik på många håll en självklar betydelse.

Samtidigt har all båttrafik liksom andra transportmedel en inte oväsentlig miljöpåverkan. Främst genom skadliga utsläpp i vatten och luft, genom bullereffekter, och risker för störningar i känsliga områden. Tendensen inom turismen till alltför stora grupper och fartyg är oroande, och medför dessutom en på många sätt sämre upplevelsekaraktär för gästen.

Naturens Bästas arrangörer inser detta och försöker att kraftigt minska och helst förhindra sådana skador och nackdelar, så långt det är praktiskt/ekonomiskt möjligt. Med en ansvarskännande befälhavare och besättning, klokt använd maskin- och bränsleteknik, väl valda platser för landstigning, lagom stora grupper och kanske en eller fler duktiga guider ombord, kan kunderna få tillgång till fantastiska natur- och kulturvärden vid våra vatten, på ett sätt som orsakar mycket lite slitage, särskilt i förhållande till det antal personer som deltar. I synnerhet när man jämför med om många av dem istället skulle ha rört sig i egna båtar och gjort strandhuggen på egen hand.

De bland Naturens Bästas arrangörer som använder båtar och fartyg, anlitar pålitliga underleverantörer som har besättning med goda kunskaper om de farvatten i vilka man rör sig. Arrangören väljer i första hand underleverantörer som har fartyg med miljömässigt utvecklad teknik och drift, eller fartyg som har ett stort kulturhistoriskt värde.

Ett miljöproblem för all turism med fartyg är att samhället nästan helt saknar infrastruktur i form av mottagningsresurser för källsorterat avfall, latrintömning och oljevattenspill, även i många större transporthamnar och fritidsbåthamnar. Svårigheten att få tag i miljöklassat fartygsbränsle annat än i storstädernas centrum är ett annat problem. Dessa kriterier har vi försökt skraddarsy så att de anpassar sig till den verklighet som finns, samtidigt som vi försöker visa på den riktning som miljöanpassningen måste ta.

Både båtar och fartyg kallas i kriterierna nedan för fartyg, och de delas upp i två kategorier, i enlighet med Sjöfartsverkets definitioner:

- Fartyg under sex meter.
- Fartyg över sex meters längd.

Kriterier för bägge fartygskategorierna:

Grundkriterier:

Arrangören:

- B9.1.1 Arrangören och underleverantören följer noggrant bestämmelser och regler vad gäller naturskydd, landstigningsförbud, eldning, fågel- och sälskyddsområden.
- B9.1.2 Arrangören har i sin miljöplan en åtgärdsplan för att så långt som möjligt minska den påverkan som fartygstransporterna under de egna arrangemangen kan ha på natur och miljö.

Bilaga 9

- B9.1.3 Arrangören eller underleverantören har en god kommunikation med Länsstyrelsens naturvårdsenhet, och/eller lokal naturvårdsorganisation eller exempelvis Skärgårdsstiftelsen, Upplandsstiftelsen, eller Västkuststiftelsen.

Arrangemanget:

- B9.2.1 Fartyg som används körs så skonsamt som möjligt, både ur miljö- och upplevelsesynpunkt.
- B9.2.2 Fartyg som används framföres i högst 25 knop, men givetvis inte fortare än att fartyget hinner gira för sjöfågel, säl, medtrafikanter, grund eller andra hinder.
- B9.2.3 Arrangemanget har alltid en person som fungerar som guide ombord. Detta kan vara befälhavaren eller en guide från Arrangören. Denne är kunnig om, och berättar om farvattens fauna, geologi, kulturhistoria och strandflora.
- B9.2.4 Eventuell guide har ett bra samarbete med besättningen, vilket säkrar deltagarnas upplevelsekaraktär och säkerhet.
- B9.2.5 Såväl befälhavaren som eventuella guider har god lokalkännedom. Arrangemangets fartyg körs av besättning som är kunnig om de farvatten i vilka man rör sig.
- B9.2.6 Besättningen är kunnig i säkerhets- och räddningsplaner ombord.
- B9.2.7 Allt avfall källsorteras och lämnas till återvinning, eller motsvarande, där mottagningsapparaten och infrastrukturen i land fungerar för detta.
- B9.2.8 Fartyget uppfyller bullerkravet på lägre än 75 dBA vid användning av bensinmotor, eller lägre än 78 dBA vid användning av dieselmotor.
- B9.2.9 Arrangören tillhandahåller sjösjukepiller/plåster för deltagare som behöver det.
- B9.2.10 VHF eller mobiltelefon med tillfredsställande täckning finns ombord.
- B9.2.11 Oljehaltigt slagvatten från motorrummet släpps inte ut i farvattnet, utan tas om hand och lämnas till miljöstation för farligt avfall.
- B9.2.12 Fartyget bottenmålas med bottenfärg som är godkänd av Kemikalieinspektionen eller som verkar på fysikalisk väg.

Bonuskriterier:**Bilaga 9**Arrangemanget:

- B9.4.1 Fartyget uppfyller bullerkravet på lägre än 73 dBA, enligt "Naturvårdsverkets 15 miljömål".
- B9.4.2 Fartyget har så kallad "Individuell Blå flagg" genom Håll Sverige Rent.
- B9.4.3 Utöver befälhavaren finns kunnig guide med under hela färden.
- B9.4.4 Befälhavaren eller besättningen är kunniga om farvattnens fauna, geologi och strandflora.
- B9.4.5 Fartyget har ett klart kulturhistoriskt värde.
- B9.4.6 Latrin tas om hand ombord och lämnas till miljödepåer iland.
- B9.4.7 Fartyget har "Kulturhistorisk märkning" eller "T-märkning/Traditionsfartyg".
- B9.4.8 Fartyget har radar.
- B9.4.9 Arrangemangets fartygsansvarige deklarerar till Arrangören drivmedelsåtgången per passagerarkilometer.
- B9.4.10 Till fartygets motorer används särskilt effektiva oljefilter som starkt minskar oljebytesbehovet (se t.ex. www.europafilter.se)

Bilaga 9

Extra kriterier för fartyg över sex meter:

Grundkriterier

Arrangemanget:

- B9.6.1 Fartyg som används är godkända av Sjöfartsinspektionen.
- B9.6.2 Arrangemanget har ett noga valt max-antal passagerare, beroende på Arrangemangets och landstigningsplatsernas karaktär. Den valda gruppstorleken orsakar inte störningar eller onödigt slitage på eller vid landstigningsplatserna, och heller inte för stor trängsel ombord, vilket annars sänker upplevelse kvaliteten för deltagarna.
- B9.6.3 Fartyg som ska föra mer än 12 deltagare har giltigt nationellt passagerarfartygscertifikat.
- B9.6.4 Mindre båtar från ett större fartyg släpps bara iväg med en särskild ansvarig person ombord, och med flyt/räddningsvästar till samtliga deltagare.
- B9.6.5 Vid stillaliggande förtöjs fartyget och framdrivningsmaskineriet stoppas.
- B9.6.6 Gällande fartområden respekteras.
- B9.6.7 Vid Arrangemang med över 12 deltagare har fartyget en giltig P&I (Protection and Indemnity) försäkring.

Bonuskrav:

Arrangemanget:

- B9.8.1 Arrangemangets fartygsansvarige deklarerar hur mycket drivmedel som går åt per passagerarkilometer.

Information:

www.sjofartsverket.se

Vilt- och fågelskådning

I hela världen är viltskådning, "Wildlife watching" en av ekoturismens hörnstenar. Att själv, på ett respektfullt sätt och gärna på nära håll, få uppleva de vilda djurens vardagsliv är ofta stora upplevelser som ger starkt positiva minnen för livet. I Sverige finns gott om vilt och fågel av flera karismatiska arter och vår natur lämpar sig mycket väl för viltskådningsturism. Älgsafari, björnsafari, sälskådning, bäverturer, vargspårning och många sorters högkvalitativ fågelskådning håller nu på att växa fram som bokningsbara ekoturismprodukter.

Viltskådningsturism ger helt enkelt naturresursen djur- och fågelliv ett nytt och utökat ekonomiskt värde. Det gör att viltets rätt att existera kan hävdas även på ett ekonomiskt starkt sätt gentemot andra intressen, som av olika skäl vill begränsa viltstammarnas storlek eller exploatera de marker där viltet lever.

De av Naturens Bästas arrangörer som bedriver viltskådning gör det på ett sätt som ökar människors respekt, tolerans, glädje, kunskaper och fascination inför vårt fantastiska djur- och fågelliv. Självklart görs detta på ett sätt som inte stör, hotar eller trakasserar djuren, och som inte negativt påverkar deras naturliga beteende eller förnygringsframgång.

Arrangören känner grundligt till det djur- och fågelliv man avser att visa upp. Man är också väl medveten om den negativa påverkan som verksamheten skulle kunna ha på djuren och strävar därför efter att minimera och helst undvika all sådan påverkan. Man är också mån om gästens säkerhet och trygghet. Ett gott samarbete med jakträttsinnehavare, markägare och tamdjursintressen är en förutsättning. Blir det fråga om stationär verksamhet eller någon form av fasta observationsplatser, är överenskommelser med dessa parter en självklar nödvändighet.

Utfodring av vilda djur och fåglar för observationsändamål bör genomföras med stor försiktighet. Det är i flera fall en bra möjlighet till att under lugna och kontrollerade former studera fågel- och djurliv. Men okontrollerad och ogenomtänkt deponering av slaktavfall i skogen, med eller utan syfte att locka dit rovdjur, har på vissa håll blivit ett problem, både för björnar och deras mänskliga grannar. Sådana åtlar kan än idag sannolikt räknas i tusentals i Sverige, varje år. En del av dessa leder till att stora rovdjur lockas in nära bebodda hus och bebyggelse dit dessa annars aldrig skulle ha vågat sig eller haft anledning att komma. Detta är mycket negativt.

Det betyder dock inte att all användning av åtel alltid måste vara av ondo. Internationella och svenska erfarenheter tyder på att om detta sköts rätt, på rätt plats, långt bort från mänsklig verksamhet och tamdjur, med nödvändiga tillstånd och med rätt foder så kan den komma att ha en ytterst marginell inverkan på viltets beteende, samtidigt som den kan ge stora positiva effekter på flera andra plan. Alltifrån ökad glädje och stolthet över viltet, till viktiga ekonomiska intäkter i glesbygd och minskade skador på gröda och tamdjur.

Eftersom de vetenskapliga kunskaperna från just detta område ännu är omvittnat få och vaga, vill Naturens Bästa bidra till att en försöksverksamhet på området snarast sätts igång på ett begränsat antal platser i landet, av enbart mycket kvalificerade arrangörer och med en öppen inbjudan till forskarsamhället. Denna form av rovdjursturism skulle lämpa sig mycket väl till flera särskilda forskningsprojekt. Både vad gäller ekologiska/biologiska, och sociala/ekonomiska/attitydmässiga/turistiska effekter.

Arrangemang som i sin helhet utspelar sig i hägn/djurpark kan inte märkas med Naturens Bästa. Däremot kan ett besök i seriösa djurparker/hägn ingå som en del av arrangemanget.

Bilaga 10

Grundkriterier:

Arrangören:

- B10.1.1 Arrangören har minst två års erfarenhet av viltskådningsturism, eller motsvarande relevant erfarenhet av att på nära håll följa och studera djurliv (t ex fågelskådning, jakt, forskning, fotograferande).
- B10.1.2 Arrangören har god kunskap om områdets djurliv och dess beteende, särskilt de djur som ska skådas/visas.
- B10.1.3 Arrangören har en miljökonsekvensbeskrivning som också beskriver verksamhetens påverkan på fauna och flora, samt en beskrivning av hur denna påverkan ska minimeras.

Arrangemanget:

- B10.2.1 Arrangemanget bedrivs på ett sätt som inte stör, hotar eller trakasserar djuren, och som inte negativt påverkar deras naturliga beteende eller föryngringsframgång.
- B10.2.2 Arrangemanget bedrivs på ett sätt som syftar till att öka människors respekt, tolerans, glädje, kunskaper och fascination inför djur- och fågellivet.
- B10.2.3 Arrangemangets guide har mycket goda kunskaper om ekologi och fauna i allmänhet, och om de arter man tänkt visa upp i synnerhet.
- B10.2.4 Arrangören har särskilda uppförandekoder för viltskådningen, som behandlar hur man får, och inte får, närma sig djurlivet, säkerhetsfrågor etc. Dessa meddelas deltagarna.
- B10.2.5 Arrangören undviker att närma sig eller visa upp djurs och fåglars bon, reden och små ungar, om inte sådant kan göras på ett icke störande sätt.
- B10.2.6 Viltet påverkas inte nämnvärt till ett onaturligt beteende till följd av Arrangemanget.
- B10.2.7 Vilt som reagerar skyggt och drar sig undan, följs inte efter aktivt, utan lämnas ifred.
- B10.2.8 Arrangören förklarar i tid för deltagaren fördelen med att använda/ta med sig kikare.
- B10.2.9 Om utfodring av vilda djur eller fåglar görs för observationsändamål gäller följande:
 - sker på noga utvalda och ostörda platser, på ett sätt som inte stör grannar och övriga användare av området.
 - sker med tillstånd från markägare och, där så är nödvändigt, myndigheter.
 - sker på ett sätt som inte skadar växande skog eller gröda, inte ökar risken för trafikolyckor eller starkt förändrar viltets naturliga beteende.
 - sker på ett sätt som säkerställer att smitta inte kan spridas från fodret till viltet.

Bilaga 10

- B10.2.10 Utfodring (åtling) av stora rovdjur eller rovfåglar för observations ändamål undviks, annat än av mycket erfarna och dokumenterat seriösa Arrangörer. Detta bara under ytterligare förutsättning att:
- detta sker med alla nödvändiga tillstånd från markägare, jakträttsinnehavare och myndigheter.
 - arrangören aktivt stödjer, underlättar och blir del av den försöksverksamhet med vetenskaplig uppföljning och utvärdering som Svenska Ekoturismföreningen arbetar för att få igång runt rovdjursturismen, med strävan efter att få fram vetenskapligt väl förankrade riktlinjer för denna verksamhet i framtiden.
 - noggrann dagbok förs vad gäller antalet gästtimmar, volym och slag av utlagt foder, antal viltindivider som besöker platsen och när/hur länge, samt ekonomi och omsättning i verksamheten.
 - åtelplats förläggs långt från bebyggelse, djurhållning, fäboddrift och renskötselintressen, samt ej i nära anslutning till allmän väg.
- B10.2.11 Arrangemanget sker till övervägande del ute i naturen. Om hägn eller djurpark besöks, så utgör det bara en del av Arrangemanget och huvudsyftet med besöket där är då att närmare se på i trakten naturligt förekommande djurarter. Hägn eller djurpark som besöks har erkänt god djurhållning och djuren där lever i rymliga, naturliknande hägn. Djurpark besöks endast om denna är godkänd medlem av Svenska Djurparksföreningen. Hägn besöks endast om detta kan påvisas även ha ett klart vetenskapligt eller artbevarande/naturvårdande/naturinformerande syfte. Vid besök i djurpark/hägn informeras alltid deltagarna om varför djur just där hålles i hägn.

Bonuskriterier:

Arrangören:

- B10.3.1 Arrangören är aktiv i, eller stödjer, någon form av forsknings- eller naturskyddsarbete vad gäller de arter som visas upp.
- B10.3.2 Arrangören söker upp och har kontakter med lokala naturbevakare, intilliggande markägare, forskare och andra kunniga (ornitologer, jägare etc.) vad gäller det djurliv som visas.

Arrangemanget:

- B10.4.1 Arrangemanget bidrar med stöd till forskning och/eller viltvård för någon eller några av de djurarter som visas.
- B10.4.2 Det finns kikare och tubkikare till hands för deltagarna.

Bilaga 11

Dykning

Runtom i världen ger sportdykning och snorkling oss fantastiska möjligheter att upptäcka undervattensvärldens växter, djur och kulturskatter. Sportdykning har blivit allt vanligare sedan mitten av 1980-talet, både till havs, längs kusterna och i insjöar och åar. Utrustningen har förbättrats och säkerheten utvecklats, vilket gjort världen under ytan än mera lättillgänglig. Plötsligt finns där fler människor som ser och fotograferar sådant som inte många tidigare såg och vi nås av rapporter om miljöskador på tidigare friska bottenar som drabbats av t ex utsläpp eller bottenråkning. Sportdykningsturism är ett sätt att ge våra undervattensmiljöer ett nytt ekonomiskt värde, och samtidigt en möjlighet för oss att tidigare upptäcka varningssignaler från ekosystemen under vattnet.

Med allt fler som dyker, ökar också risken för ett visst slitage på dykplatserna. Dykning ställer dessutom särskilda säkerhetskrav på såväl organisation som dykare och utrustning. Både säkerhets- och miljöaspekterna gynnas om dykningen sker under ansvarig och kunnig ledning. Därför har Naturens Bästa-arrangörer som arbetar med dykturism kunniga dykledare, mycket hög säkerhet och små grupper i sina arrangemang. Man försäkrar sig om att gästerna får bästa möjliga dykupplevelse och samtidigt förstår hur man som dykare kan agera, över och under vattnet, på ett sätt präglat av respekt och hänsyn till natur och kulturskatter.

Arrangören känner givetvis väl till de undervattensmiljöer man avser att röra sig i. Man är också väl medveten om den negativa påverkan som verksamheten skulle kunna ha på kulturminnen, djur- och växtliv. Därför strävar man aktivt efter att minimera och helst undvika sådan påverkan. Gästens säkerhet och trygghet har extremt hög prioritet.

För att dykturism ska kunna märkas med Naturens Bästa, måste det vara frågan om ett guidat arrangemang. Gärna med inslag av andra turistiska mervärden som logi, mat, information och vägledning, bastu, transporter, etc. Ren uthyrning av utrustning och/eller båtfärd till dykplats räcker inte.

Kraven ökar på att fler områden både i salt- och sötvattensmiljöerna ska skyddas. Det betyder även restriktioner för vad man får göra där. Här vill Naturens Bästa med sina kvalitetskrav ligga steget före, så att dykare även framöver ska kunna besöka dessa skyddade områden på ett respektfullt sätt.

Grundkriterier:

Arrangören:

- B11.1.1 Arrangören har minst två års erfarenhet av dykturism i Sverige.
- B11.1.2 Arrangören följer noggrant bestämmelser, regler samt rekommendationer som gäller naturskydd, landstignings-, ankorings- och ankringsförbud, både land- och båtbaserad aktivitet.
- B11.1.3 Arrangören har en lokal dykplanering och val av dykplatser, med variation av besök som gör att man minskar belastningen på känsliga områden.
- B11.1.4 Arrangören har god kännedom om dykmålens miljö, topografi, flora, fauna och kulturhistoria samt för dykmålet lämpliga dyktekniker. Denna information finns väl dokumenterad och skall delges deltagaren. Dokumentationen innefattar beskrivning av fauna/flora och/eller de historiska värden som finns och hur man bäst bevarar och skyddar dessa.

Bilaga 11

- B11.1.5 Arrangören är ansluten till en erkänd dykorganisation och följer dess standards och procedurer (t ex NAUI, PADI, SSDF).
- B11.1.6 Arrangören genomför aktiviteter och utbildning enligt CEN-standard "säkerhetsrelaterade minimistandards för utbildning inom rekreationsdykning" där detta är tillämpligt.
- B11.1.8 Arrangören kontrollerar noga att deltagaren har lämplig utbildning och erfarenhet för den planerade aktiviteten. Ett kontrolldyk genomförs om deltagaren ej varit aktiv de senaste sex månaderna.
- B11.1.9 Arrangören använder vid uthyrning/lån lämplig, samt dokumenterat väl underhållen utrustning.
- B11.1.10 Arrangören fyller endast gasflaskor på för ändamålet lämplig plats med hänsyn till störande buller och eventuella avgasutsläpp från kompressorer.
- B11.1.11 Arrangören planerar, genomför och leder årligen minst ett program, projekt eller utbildning som främjar den lokala marina/limniska miljön. Detta dokumenteras och kan vara strand- eller bottenrensningar, utbildning i marinbiologi och limnologi, lokal artkänning och miljöpåverkan eller utbildning i lokal historia/ärkeologi.

 Arrangemanget:

- B11.2.1 Arrangemanget leds fysiskt på platsen av certifierade guider och instruktörer, med faktakunskap om det lokala området.
- B11.2.2 Deltagarna erbjuds alltid direkt guidning i vattnet i grupper om maximalt fyra personer vid apparatdykning och åtta personer vid snorkling.
- B11.2.3 Tuber fylls först och främst i befintliga fasta anläggningar för fyllning av lufttuber. Om tuber undantagsvis måste fyllas på annat sätt, används de mest miljövänliga alternativen på marknaden när det gäller luftkompressorer. Dessa uppfyller då bullerkravet i EG direktiv 2000/14/EG för tillverkning av nya kompressorer. För en 15Kw kompressor gäller högst ljudeffekten 97db för störning till omgivningen.
- B11.2.4 För kommunikation finns VHF eller mobiltelefon med tillräcklig täckning för nödkommunikation med basstation/nödhjälp tillgänglig vid alla aktiviteter.
- B11.2.5 I Arrangemanget ingår inslag av något annat turistiskt mervärde, som exempelvis logi, mat, bastu eller annan aktivitet.
- B11.2.6 Samtliga guider och instruktörer har en uppdaterad och dokumenterad utbildning i HLR och första hjälpen. Utbildningsbevis är ej äldre än 3 år.
- B11.2.7 Andningsoxygen/syrgas samt Första hjälpen-utrustning finns vid alla dyk/snorkling aktiviteter.

Bilaga 11

- B11.2.8 En räddningsplan (nödfallsplan) finns för varje dykmål, framtagen i samråd med den lokala Räddningstjänsten. Räddningsplanen skall vara väl dokumenterad och finnas väl synlig på båt eller biltransport och information om dess placering ges till alla deltagare.
- B11.2.9 Guiden ger en utförlig beskrivning av platsen innan dyk- eller snorkelaktiviteterna. Utförlig genomgång utförs alltid av guide som är väl förtrogen med dykmålet innan dykning/snorkling. Genomgången innehåller:
 - alla säkerhetsrelaterade aspekter enligt praxis.
 - väl utvecklad information om lokal flora, fauna och kulturlämningar under vatten att studera.
 - dyktekniker för att minimera påverkan på dykområdet belyses extra.
 - illustrationshjälpmedel används vid genomgång för att tydliggöra dykmålet, exempelvis förtryckta undervattenskartor/skisser eller skriv/rittavla.
- B11.2.10 Vid båttransport till dykmålet uppfylls även kriterierna i Bilaga 9 ”Ekoturism med fartyg”.
- B11.2.11 På land eller i båt finns alltid utbildad dykledning beredd för assistans vid eventuell nödsituation.
- B11.2.12 Dykflagga A finns alltid väl synlig på dykplatsen och vid mörkerdykning är den alltid belyst.
- B11.2.13 Dykjournal förs alltid enligt praxis av dykledningen.
- B11.2.14 Eftergenomgång genomförs av guide och dykledning tillsammans med dykare/snorklare. Deltagarna uppmuntras att kommentera upplevelsen och ställa frågor om turen, om artidentifiering, specifika naturscener, vraks skick etc.
- B11.2.15 Litteratur finns tillgänglig för identifiering av flora och fauna, samt för att ge möjlighet till fördjupad kunskap och förståelse.
- B11.2.16 Skriftlig information och eventuell dokumentation om kulturlämningar under vatten finns tillgänglig, och i tillämpliga fall belyses dess lokala betydelse särskilt.

Bonuskriterier:**Bilaga 11**Arrangören:

- B11.3.1 Arrangören har ett aktivt samarbete/program eller dialog med lokala näringar (t ex fiske, odling, förädling eller forskning) som ökar förståelsen mellan gäster och fastboende i området.
- B11.3.2 Arrangören har ett aktivt samarbete/program med det lokala kulturarvet (t ex hembygdsföreningen, museet, sjömansföreningen eller hamnföreningen) som ökar förståelsen mellan gäster och fastboende i området.
- B11.3.3 Arrangören deltar i eller skapar en lokal referensgrupp med intressenter från kommun, organisationer och fiskare för att skapa en lokal handlingsplan för dykaktiviteter i området.

Arrangemanget:

- B11.4.1 Om förtöjning är nödvändig används fasta förtöjningssystem där regelbundet återkommande dykaktiviteter genomförs.

